

**HOGESCHOOL
ROTTERDAM**

Instituut voor Lerarenopleidingen

Stagehandleiding Pabo HR 2025 – 2026

Teamleiders:

Voltijd 1: Fiona van Ede edefm@hr.nl

Voltijd 2 en 3: Robert Streunding strrd@hr.nl

Voltijd 4: Rosa Rodrigues rodrq@hr.nl

Bureau Samen Opleiden: samenopleiden.pabo@hr.nl

Inhoud

Inleiding	2
Visie op leren en opleiden	3
1. Stage overzicht per semester	5
2. Begeleiding	6
3. Inhoud van de stage	9
3.1 Stageontwikkeling	11
3.2. De lesvoorbereiding	15
3.3 De Stagecyclus	16
3.4 Stage (nog) niet behaald	21
3.5 Onderhoudsstage	22
4. Specifieke informatie m.b.t. varianten en routes	23
Bijlagen	26
Bijlage 1: Beroepsbekwaamheid	27
Bijlage 2: Koppelkaart	47
Bijlage 3: Formatieve en summatieve stageopdrachten, met hulpvragen	48
Bijlage 4. Reflectie model Korthagen	52
Bijlage 5: Lesvoorbereidingsformulier	54
Bijlage 6: Formulier stagebezoek	61
Bijlage 7: Beoordelingsformulier GO/NO GO-moment	63
Bijlage 8: Beoordelingsformulier stage-eindgesprek	67
Bijlage 9: Reflectieontwikkeling	70
Bijlage 10: STARR	72
Bijlage 11: Bewijzen	79
Bijlage 12: Overzicht van beoordelingsmomenten	80

1. Inleiding

Het partnerschap Samen Opleiden (de opleidingsschool BOSS po en de opleidingsschool AOS3R) heeft een gezamenlijk en gedragen beeld van het beroep van leraar. De kern van het leraarschap ligt in het ondersteunen van het leerproces van leerlingen met de drie doeldomeinen van onderwijs voor ogen: kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming. Bij kwalificatie gaat het erom dat je de leerling ondersteunt in het verwerven van kennis en vaardigheden die nodig zijn om te kunnen participeren in de samenleving en te kunnen functioneren in het toekomstige beroepsleven. Niet alleen kennis en vaardigheden zijn nodig, maar je hebt ook een rol in het voorbereiden van leerlingen op het deel uit maken van een gemeenschap, het respectvol leren omgaan met verschillen, normen en waarden en regels en plichten die horen bij het burgerschap in de samenleving. Dit wordt de socialisatiefunctie van onderwijs genoemd. De derde functie van jouw leraarschap gaat over persoonsvorming en hoe je leerlingen stimuleert bij de ontwikkeling van de eigen identiteit en uniciteit, autonomie en verantwoordelijkheid en het ontdekken van drijfveren en passies. Je onderhoudt met betrekking tot jouw kerntaken een wederkerige samenwerkingsrelatie met de ouders/verzorgers van de kinderen.

Naast lesgeven, ontwikkel en verbeter je jouw onderwijs en je draagt bij aan schoolorganisatie en -beleid. Je doet dit als teamspeler en kennisdeler en leert en werkt samen met collega's. De werkpaktijk verandert voortdurend waardoor een leven lang leren noodzakelijk is. Je anticipeert op welke dilemma's zich kunnen gaan voordoen en ziet de dynamiek waarin je je bevindt (tussen school en omgeving, ouders, overheid en maatschappij) als een uitdaging in plaats van als een bedreiging. Het wendbaar blijven en voortdurende leren wordt mogelijk door onderzoekend te handelen, vanuit een sterk ontwikkelde professionele identiteit. Onder onderzoekend handelen verstaan we het bewust streven naar het koppelen van theorie en praktijk bij de dagelijkse werkpaktijk, het nieuwsgierig kijken en luisteren, analyseren van vraagstukken, en met een passende grondigheid ontbrekende kennis vinden en bruikbaar maken voor de eigen werkpaktijk en de omgeving. Je hebt een sterk ontwikkelde professionaliteit en hebt goed inzicht in jouw kwaliteiten, mogelijkheden en leerbehoeften, en kan planmatig werken aan de eigen ontwikkeling.

Visie op leren en opleiden

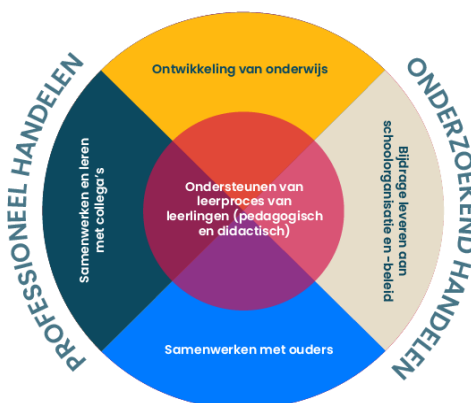
Beroepsbeeld

Hoe leren we?

Contextrijk leren

Leren van theorie
en praktijk

Voortdurend leren

Hoe leiden we op?

Contextrijk van de
school als uitgangspunt
voor leren

Koppeling maken
theorie-praktijk

Stimuleren van
onderzoekend handelen en
professionele identiteit

Het partnerschap Samen opleiden heeft als doel om vanuit een grote **diversiteit** aan werkcontexten, in een **wederkerige samenwerkingsrelatie tussen opleiding en basisscholen**, (aanstaande) leraren op te leiden en te professionaliseren met een sterke **professionele identiteit**, waarbij het **onderzoekend handelen en leren** van alle (aanstaande) leraren en (pabo) docenten voorop staat. Er is daarbij een vorm van werkplekleren (in en buiten de klas) gerealiseerd, waarbij leermomenten vanuit de theorie en de specifieke basisschoolcontext in de praktijk, worden gekoppeld aan beroepsgerichte praktijkopdrachten, ontwerp- of onderzoekopdrachten. Om je op te leiden tot een leraar met het hierboven beschreven beroepsbeeld hebben we de leeromgeving ingericht volgens een aantal uitgangspunten: je leert van en in *diverse schoolcontexten*, je wordt uitgedaagd voortdurend de *koppeling theorie-praktijk* te maken, en je leert *voortdurend* door onderzoekend te handelen met een sterk ontwikkelde professionele identiteit. Hieronder worden de uitgangspunten toegelicht.

Contextrijk leren

We leiden je op *in* en *voor* diverse schoolcontexten. De scholen waar je stageloopt en hebt gelopen zijn divers wat betreft capaciteiten, talenten, gedrag, sociaal-culturele-

en migratieachtergronden van de leerlingenpopulaties (en hun ouders). Ook verschillen scholen in pedagogisch en didactisch opzicht, zoals Dalton-, Jenaplan- en Montessorionderwijs, en zijn zowel regulier als speciaal (basis)onderwijs vertegenwoordigd. Scholen hebben hun schoolcontext zo beschreven, dat duidelijk wordt waar de school voor staat, wat ze jou te bieden heeft en wat jij voor de school zou kunnen betekenen. We zetten de diversiteit aan schoolcontexten bewust in om jou de gelegenheid te geven je breed te oriënteren. Hierdoor wordt het duidelijk waar een school voor staat, vanuit welke visie en schoolcontext er gewerkt wordt en op welke wijze dit vorm krijgt. Met je begeleiders leer je je daartoe verhouden wat bijdraagt aan het ontwikkelen van een eigen visie. Het werkplekleren wordt bevorderd door je optimaal te laten profiteren van alle leermogelijkheden die de school te bieden heeft, in en buiten de klas. De Instituutsopleider (IO), schoolopleider (SO) en werkplekbegeleider (WPB) ondersteunen de aanstaande jou om gebruik te leren maken van die rijke schoolcontext.

Koppeling theorie-praktijk

Je leert van en over theorie op de pabo en je leert van en in de praktijk. Dit vult elkaar aan en versterkt elkaar doordat begeleiders en opleiders jou voortdurend en op verschillende manier uitdagen om verbinding te maken tussen de theorie, de eigen praktijk en de eigen groei. Hierbij nemen zij jouw ervaringen op de werkplek en de context van de school als uitgangspunt.

Voortdurend leren door PI en onderzoekend handelen

Om in het beroep te kunnen groeien en daar een leven lang in te kunnen leren, leiden we je op tot onderzoekend handelende leerkrachten met een sterk ontwikkelde professionele identiteit.

Stage overzicht per semester

Deze handleiding geldt voor de studenten van de voltijd en studenten van de flexibele deeltijd cohort 2022 of eerder, die nog niet niveau 3 hebben aangetoond. Voor de andere varianten is er een nieuw curriculum ontwikkeld, inclusief bijbehorende handleiding. Ook voor de afstudeerstage verwijzen we naar de aparte praktijkhandleiding.

Reguliere voltijd 4-jarig			
Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Jaar 4
semester 1: PABST519X <i>oriëntatieperiode in de school, daarna groep 1/2 in duo's</i>	semester 3: PABST320X <i>groep 3/4</i>	semester 5: PABST521X <i>leeftijdsspecialisatie JK (groep 1 t/m 4) of OK (groep 5 t/m 8)</i>	<i>Minor en LIO/ LIO- stage, zie specifieke handleiding afstudeerprogramma</i>
Semester 2: PABSTA19X <i>groep 4/5/6</i>	Semester 4: PABST420X <i>groep 7/8</i>	Semester 6: PABST621X <i>Wissel van groep in de gekozen leeftijdsspecialisatie</i>	

Flexibele deeltijd			
Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3*	Jaar 4
<i>Zie nieuwe praktijk-handleiding</i>	semester 3: PABSTD320X <i>groep 1/2</i>	semester 5: PABSTD520X <i>leeftijdsspecialisatie Jongere kind (groep 1 t/m 4) of oudere kind (groep 5 t/m 8).</i>	<i>LIO/ LIO-stage, zie specifieke handleiding afstudeer-programma</i>
	Semester 4: PABSTD420X <i>groep 5/6/7/8</i>	Semester 6: PABSTD620X <i>Wissel van groep in de gekozen leeftijdsspecialisatie</i>	<i>LIO/ LIO-stage, zie specifieke handleiding afstudeerprogramma</i>

2. Begeleiding

Tijdens de stage zijn er verschillende personen betrokken bij de begeleiding van de ontwikkeling van de student. De student heeft hierbij zelf de regie in handen. Hij is actief in het vragen van begeleiding en de verwerking van de feedback in zijn stagedossier (zie hoofdstuk 3).

Onderstaand een overzicht van de verschillende actoren in de begeleiding van de student.

1. Werkplekbegeleider (WPB): Dit is de leerkracht die dagelijks in de klas begeleidt. Met de WPB wordt de lesvoorbereiding doorgenomen. De student vraagt zijn WPB vooraf om feedback op de lesvoorbereiding. Ook worden de onderwijssituaties en bekwaamheidseisen besproken die voor de student belangrijk zijn. De student vraagt zijn WPB dagelijks om feedback op de onderwijssituatie en de bekwaamheidseisen die de student wil oefenen en stelt samen nieuwe ontwikkelstappen op. Dit gebeurt eventueel met behulp van de koppelkaart (bijlage 2), maar altijd in relatie tot de bekwaamheidseis(en) die centraal staan. De WPB heeft een belangrijk aandeel in het bepalen of de student voldoende ontwikkeling laat zien in de praktijk en middels het stagedossier (GO

NO-GO moment) om zijn stage voldoende te kunnen afronden (zie hoofdstuk 3, beoordeling).

2. Schoolopleider (SO): Dit is de lerarenopleider op de basisschool die verantwoordelijk is voor het praktijkleren en de begeleiding op de stageplek. De student bespreekt, aan de hand van de koppelkaart, zijn ontwikkeling met de schoolopleider op de bekwaamheidseisen die voor hem centraal staan. De student verbindt samen met de schoolopleider zijn ontwikkelstappen aan het leren in de context van de school en legt met hem de relatie theorie-praktijk. De schoolopleider komt tenminste een keer op stagebezoek, bepaalt in samenspraak met de student en IO en/of WPB of er voldoende ontwikkeling zichtbaar is op het niveau dat er verwacht mag worden middels het GO NO-GO formulier (zie hoofdstuk 3 beoordeling) en voert samen met de student en de IO het eindgesprek.

Binnen Samen Opleiden volgt de schoolopleider samen met de instituutopleider de jaaragenda m.b.t. begeleiding en professionalisering binnen de school.

N.B. Niet elke stageschool heeft een schoolopleider. In dat geval vervult alleen de instituutopleider deze rol.

3. Instituutopleider (IO): Dit is de lerarenopleider van de pabo die samen met de SO en de WPB de student begeleidt, opleidt en beoordeelt op de stageplek. De student bespreekt zijn ontwikkeling met de IO op de bekwaamheidseisen die voor hem centraal staan. De student verbindt samen met de WPB en IO/SO zijn ontwikkelstappen aan het leren in de context van de school en legt met hem de relatie theorie-praktijk. De instituutopleider komt tenminste een keer op stagebezoek, bepaalt in samenspraak met de student en WPB/SO of er voldoende ontwikkeling zichtbaar is op het niveau dat er verwacht mag worden middels het GO NO-GO formulier (zie hoofdstuk 3 beoordeling) en voert samen met de student en de WPB/SO het eindgesprek. Binnen Samen Opleiden volgt de schoolopleider samen met de instituutopleider de jaaragenda m.b.t. begeleiding en professionalisering binnen de school.
4. Peer: Een 'peer' is een medestudent op de stageschool, klasgenoot, studiegenoot aan wie de student feedback kan vragen en geven. Met de peer kan een student bijvoorbeeld samen opdrachten voorbereiden en nabespreken. Dit kan zowel op de opleiding als in de praktijk plaatsvinden. De feedback is gekoppeld aan de bekwaamheidseis die centraal staat. De feedback gebruikt de student om nieuwe ontwikkelstappen op te stellen of uit te werken.

5. Vakdocent: Met de vakdocent op de opleiding bespreekt de student zijn vakspecifieke ontwikkeling binnen de bekwaamheidseis die centraal staat(n). Dit gebeurt aan de hand van het curriculum van de opleiding en de daaruit voorkomende opdrachten. De vakdocent zal de vertaling van het curriculum van de pabo naar bekwaamheidseisen ondersteunen door hier in de vaklessen aandacht aan te besteden.
6. Professionele Identiteit (PI)-begeleider: Met de PI-begeleider van de opleiding bespreekt de student zijn totale ontwikkeling als leerkracht. In wekelijkse bijeenkomsten worden de inhouden van de lessen op de pabo en de onderwijssituaties uit de praktijk besproken. Het gaat hierbij om wie de student is als leerkracht en/of welke leerkracht hij graag wil worden. De PI-begeleider ondersteunt de student bij het opstellen van zijn stagedossier.

3. Inhoud van de stage

De student sluit aan bij de dagelijkse gang van zaken in de stagegroep en geeft zoveel mogelijk les. Belangrijk is dat de student kennis maakt met alle teamleden en zich behulpzaam opstelt bij allerlei teamzaken. Als het mogelijk is, woont de student een teamvergadering, bouwoverleg en/of ouderavond bij.

Elke stagedag bereidt de student in overleg met zijn werkplekbegeleider schriftelijk één of meerdere lessen voor (zie hoofdstuk 3.2 en bijlage 5) en voert deze les(sen) uit. Daarnaast werkt de student gedurende de stage aan praktijkopdrachten die aansluiten bij de lessen op de pabo. Deze opdrachten staan centraal tijdens het onderwijs op de pabo om voortdurend de koppeling naar de eigen praktijkcontext te kunnen maken. Er valt een onderscheid te maken tussen (kleine) formatieve opdrachten die de student uitvoert voor een specifiek vak op de pabo. Daarnaast zijn er grote opdrachten die summatief getoetst worden. Een overzicht van deze opdrachten is te vinden in bijlage 3. De werkplekbegeleider en de student bepalen samen hoe de stagedagen verder van inhoud worden voorzien. Belangrijk hierbij is dat wordt gekeken naar het niveau waarop de student in zijn ontwikkeling is om te bepalen welke activiteiten voor de student passend zijn. Elke stagedag reflecteert de student op een specifieke onderwijssituatie, passend bij zijn niveau en neemt de uitwerking op in zijn stagedossier (zie hoofdstuk 3.1). In onderwijssituaties mag **geen** gebruik worden gemaakt van AI-modellen, waaronder ChatGPT. Omdat het gaat om een reflectie, moet deze tekst van de student afkomstig zijn.

Niveaubeschrijvingen

Niveau 1

Een student die acteert op niveau 1 kan twee lessen achter elkaar ontwerpen, uitvoeren en evalueren. Dit kunnen methodelessen zijn, maar ook al lessen die hij zelf heeft ontworpen of een combinatie hiervan. De leerstof die hij aanbiedt, beheerst hij. Bij het lesontwerp houdt hij rekening met de beginsituatie, leef- en belevingswereld en stemt hier zijn doelen op af. De activiteiten die hij in zijn lesontwerp opneemt, staan in dienst van het centrale lesdoel. De lessen en bijbehorende materialen zijn voorbereid en verlopen voldoende gestructureerd. Bij de uitvoering van zijn lessen spreekt hij zijn

verwachtingen uit en komt hier op een positieve manier consequent op terug ten behoeve van een ordelijk, veilig klimaat waarin kinderen effectief kunnen leren. Naar ouders toont hij een open, respectvolle en geïnteresseerde houding. De contacten vinden plaats op (voornamelijk) informele momenten. Waar mogelijk sluit de student aan bij vergaderingen en overleg met het team. Hij zet een onderzoekende en reflectieve houding in om zijn bekwaamheid te ontwikkelen.

Niveau 2

Een student die acteert op niveau 2 kan voor een dagdeel onderwijs ontwerpen, uitvoeren en evalueren. In de lessen die hij ontwerpt, uitvoert en evalueert, houdt hij rekening met verschillen tussen kinderen door differentiatie toe te passen (bijvoorbeeld door te werken met niveaugroepen), adaptief onderwijs te verzorgen en talentontwikkeling te stimuleren. Hij maakt zowel gebruik van methodes, als van andere didactische modellen of principes, bijvoorbeeld: geïntegreerd onderwijs, coöperatieve werkvormen of onderzoekend en ontwerpend leren. Hij ziet en benut het verband tussen, en de doorgaande lijn van zijn les en de lessen die de leerlingen hieraan voorafgaand en hierop volgend krijgen. Hij creëert een ordelijk en veilig klimaat, zodat alle kinderen effectieve leertijd hebben. Hij gebruikt hierbij zijn kennis over groepsprocessen en burgerschapsvorming. De student kan ouders te woord staan en sluit waar mogelijk aan bij oudergesprekken, neemt deel aan teamoverleg en scholingsactiviteiten. Hij zet een onderzoekende en reflectieve houding in om zijn bekwaamheid te ontwikkelen.

Niveau 3

Een student die acteert op niveau 3 kan voor een dag onderwijs ontwerpen, uitvoeren en evalueren. Het onderwijs dat hij ontwerpt varieert van gedifferentieerde methodelessen tot lessen waarbij sprake is van geïntegreerd onderwijs. Hij kan zijn onderwijs in de doorgaande lijn van het jaar plaatsen. In de lessen die hij ontwerpt en uitvoert, houdt hij planmatig rekening met individuele onderwijsbehoeftes: zowel ten aanzien van gedrag, als cognitie. Ook in zijn pedagogisch handelen staan individuele onderwijsbehoeftes centraal. Tegelijkertijd ziet hij de individuele leerling als onderdeel van een groep en kan hij het sociale klimaat en het groepsproces op een positieve manier beïnvloeden. Hij houdt in zijn pedagogisch en didactisch handelen rekening met de sociaal economische en etnische achtergronden van kinderen (burgerschapsvorming). De student heeft (onder begeleiding) ervaring opgedaan met

verschillende typen oudergesprekken: het kennismakingsgesprek, het voortgangsgesprek en het adviesgesprek. Tijdens teamoverleg en scholingsactiviteiten neemt de student deel en draagt bij waar mogelijk. Hij heeft een kritisch-reflectieve houding en zet zijn onderzoekende vermogen in om zijn bekwaamheid te ontwikkelen en zijn onderwijspraktijk te verbeteren.

Niveau 4

Een student die acteert op niveau 4 is startbekwaam. Zie handleiding afstudeerprogramma.

3.1 Stageontwikkeling

In de ontwikkeling van de aanstaande leerkracht basisonderwijs neemt de complexiteit van het handelen, de thematieken, vraagstukken, etc. gedurende de opleiding toe. Voor het voorbereiden van onderwijs betekent dit dat de student in de opleiding steeds nieuwe, verdiepende, verrijkende kennis en inzichten op doet, die hij in de steeds complexere situaties toepast. Het curriculum is zo opgebouwd, dat een startende student gevoed wordt vanuit de pabo door thematieken die horen bij niveau 1. Dit wil niet zeggen dat bijvoorbeeld een voltijd student uit jaar 2, alleen maar acteert op niveau 2. In zijn handelen zal hij mogelijk ook niveau 3 al zichtbaar kunnen maken en hier zijn ontwikkelpunten uit afleiden.

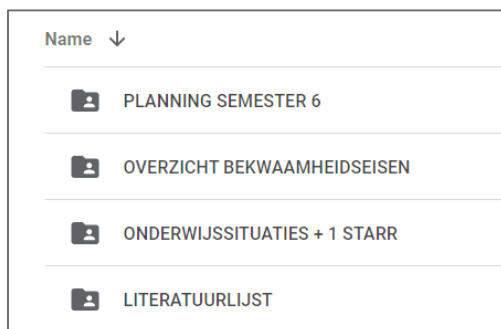
Iedere student houdt zijn ontwikkeling in een digitaal stagedossier via OneDrive bij. Hij zorgt ervoor dat de werkplekbegeleider, de schoolopleider en de instituutopleider zo snel als mogelijk gekoppeld worden zodat zij de ontwikkeling van de student kunnen volgen en de student hierin van feedback kunnen voorzien. Zie HINT voor een instructiefilmpje. Dit dossier groeit vanaf de start van de opleiding tot zijn afstuderen.

In het stagedossier laat de student zien op welke manier hij zich ontwikkelt tot leerkracht. De ervaringen die hij heeft opgedaan en de activiteiten die hij heeft ondernomen, worden inzichtelijk gemaakt.

In het stagedossier zijn de volgende onderdelen (mappen) opgenomen:

- Overzicht bekwaamheidseisen. In dit overzicht houdt de student bij aan welke bekwaamheidseisen hij in welk semester heeft gewerkt.

- Planning van de stageperiode (stageopdrachten, stagedagen, stage-afspraken, doelen en vooraf geplande onderwijssituaties).
- Onderwijsituaties (+ STARR, indien passend bij de studiefase).
- Materialen, zoals lessen, werkbladen, observatieformulieren (*Optioneel*).
- Literatuurlijst.

Voorbeeld mappenstructuur op Onedrive. (De student en de IO kunnen op *Hint* vinden hoe een dossier aangemaakt moet worden).

Betekenisvolle Onderwijsituatie:

De student maakt inzichtelijk dat hij zijn ontwikkeling structureel volgt en stuurt door wekelijks betekenisvolle onderwijsituaties te beschrijven. Soms zijn deze activiteiten en ervaringen gestuurd, bijvoorbeeld door de formatieve en/of summatieve opdrachten vanuit de pabo. De situatie kan ook spontaan ontstaan, vooraf gecreëerd door de student of worden aangereikt door zijn werkplekbegeleider (WPB), schoolopleider (SO) en/of instituutopleider (IO).

Dit doet hij één keer per week en tenminste twee keer in een stageweek aan de hand van vier stappen:

1. *Beschrijving van een betekenisvolle onderwijsituatie;*
2. *Koppeling aan bekwaamheidseisen;*
3. *Leren zichtbaar maken;*
4. *Conclusie t.a.v. zijn professionele identiteit.*

Hieronder wordt uiteengezet hoe de student deze stappen uitwerkt en koppelt aan zijn ontwikkeling.

Beschrijving van een betekenisvolle onderwijssituatie:

De betekenisvolle onderwijssituatie die de student selecteert, past bij het niveau waarop hij acteert. De bekwaamheidseisen geven invulling aan de vaardigheden die een leerkracht basisonderwijs moet beheersen in deze onderwijssituaties. De complexiteit van de onderwijssituaties waarin de bekwaamheden worden toegepast bouwt zich gedurende de opleiding op (zie H3 niveau-opbouw en bijlage 1, overzicht bekwaamheden).

De onderwijssituatie kan achteraf gekozen worden, uitgewerkt en aan één of meerdere bekwaamheidseisen gekoppeld. Een onderwijssituatie kan ook vooraf doelbewust gecreëerd worden om verschillende bekwaamheidseisen te oefenen. Een onderwijssituatie kan elke situatie zijn die zich heeft afgespeeld op een stagedag. Het mag een situatie zijn waar hij trots op is, omdat iets goed ging. Het mag ook een situatie zijn die hij spannend of moeilijk vond, bijvoorbeeld een onderwijsactiviteit (of een moment daar uit), gesprek met kinderen, contact met ouders, collega's etc. De onderwijssituatie wordt bondig en concreet beschreven. In de beschrijving geeft de student antwoord op de volgende vragen:

- Wat was de aanleiding voor deze onderwijssituatie? (Spontaan ontstaan, gecreëerd op advies van begeleider, gecreëerd vanuit reflectie, etc.)
- Wat gebeurde er?
- Waarom is dit betekenisvol voor jou?
- Wat is een passende titel voor deze situatie?

Onderwijssituaties krijgen een nummer en een titel. De onderwijssituaties worden door de leerjaren heen, doorgenummerd.

Bekwaamheidseis:

In de beschrijving geeft de student antwoord op de volgende vragen:

Welke bekwaamheden en specifieke bekwaamheidseisen staan voor jouw ontwikkeling centraal in deze onderwijssituatie? In het overzicht van bekwaamheidseisen houdt de student bij aan welke bekwaamheidseis hij in welke semester werkt.

Leren zichtbaar maken:

De student neemt één of meerdere illustraties passend bij de geselecteerde bekwaamheidseis(en) op. De illustratie laat zien wat de student heeft gedaan in de specifieke onderwijssituatie (zie ook bijlage 11). Bijvoorbeeld:

Vakinhoudelijk bekwaam: lesvoorbereiding, feedback WPB, theorie.

Vakdidactisch bekwaam: lesvoorbereiding, foto van een hoek/ product/ werkvorm, feedback WPB/peer, theorie, film.

Pedagogisch bekwaam: feedback WPB, theorie, film, toegepast sociogram.

De illustratie heeft niet als doel om aan te tonen dat de student de bekwaamheidseis(en) bewijst. Het gaat om het inzicht geven in wat er geoefend is, wat er opgehaald is.

Conclusie t.a.v. de professionele identiteit:

Op de onderwijssituatie wordt op verschillende manieren gereflecteerd. De student neemt hiervoor zelf het initiatief. Hij zet hierbij een of meerdere van onderstaande actoren in:

- Werkplekbegeleider, school- en/of instituutsopleider;
- Peer;
- Vakdocent of PI begeleider;
- Literatuur;
- Reflectiemodel Korthagen (Bijlage 4).

Deze reflecties worden niet opgenomen in het stagedossier. Ze kunnen echter wel dienen als illustratie of bewijs ter ondersteuning van de onderwijssituatie.

Wat de student wel opneemt in zijn dossier zijn de conclusies die hij trekt naar aanleiding van de reflecties met behulp van onderstaande vragen:

- De student beschrijft welke actor(en) hij heeft ingezet om te reflecteren op en/of na te denken over de situatie en welk inzicht hij heeft opgedaan naar aanleiding van deze reflecties. Wat kan hij/ weet hij? Wat moet hij nog leren?
- De student beschrijft welke activiteit hij gaat ondernemen t.a.v. zijn ontwikkeling. Bijvoorbeeld:
Raadplegen van theorie, observeren van WPB, nieuwe onderwijssituatie creëren om een specifieke bekwaamheidseis te oefenen.

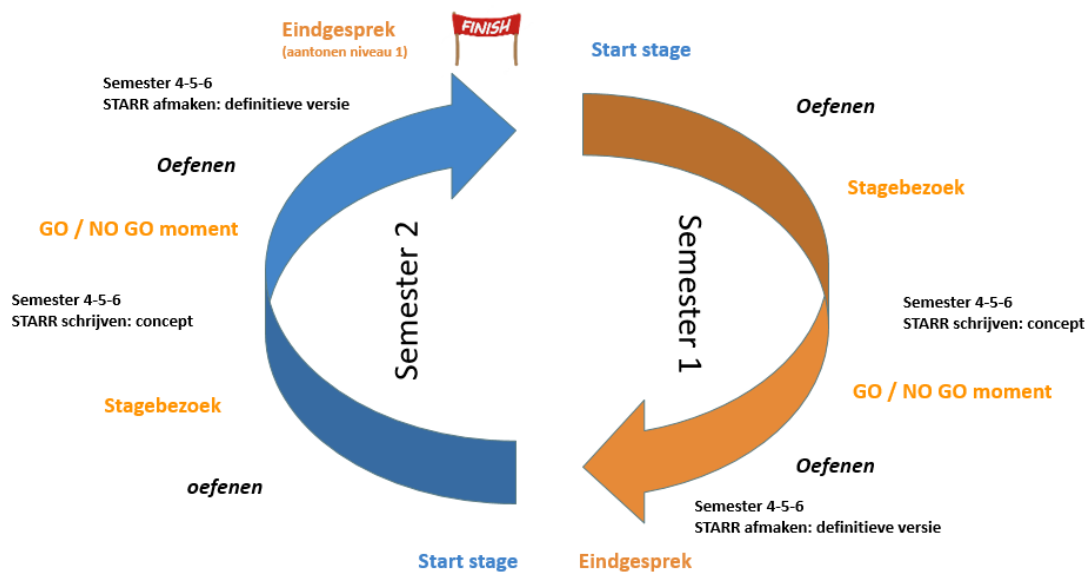
3.2. De lesvoorbereiding

Elke stagedag bereidt de student in overleg met zijn WPB één of meerdere lessen schriftelijk voor en voert deze les(sen) uit (zie bijlage 5, lesvoorbereidingsformulier). Alle opleidingsvarianten en niveaus werken met hetzelfde formulier. Afhankelijk van het niveau, brengt de student verdieping aan in de manier waarop hij lessen ontwerpt, uitvoert en evalueert.

De visie van de pabo op de ontwikkeling van de aanstaande leerkracht basisonderwijs is dat de complexiteit van het handelen, de thematieken, vraagstukken, etc. toenemen gedurende de opleiding. Voor het voorbereiden van lessen betekent dit dat de student in de opleiding steeds nieuwe, verdiepende, verrijkende kennis en inzichten op doet, die hij in de steeds complexere situaties toepast. T.a.v. het invullen van het lesvoorbereidingsformulier zal de student de nieuwe kennis, inzichten en feedback verwerken bij het voorbereiden van zijn lessen. Hierdoor zal de lesvoorbereiding van een student in niveau 1, 2 of 3 verschillen en dienen we hier rekening mee te houden in de begeleiding die we geven aan de studenten. Dit is afhankelijk van het niveau, de gevolgde curriculumonderdelen en context van de stageschool. Enerzijds zal dit op een natuurlijke wijze ontstaan en anderzijds is er op een aantal plekken in de lesvoorbereiding aangegeven als er differentiatie in niveau van toepassing is en een student een onderdeel nog niet hoeft in te vullen.

Bij voldoende voortgang op niveau 3 mag een student het lesvoorbereidingsformulier loslaten en hiervoor in de plaats de werkwijze van de stageschool t.a.v. voorbereidingen hanteren. Voor een voltijd student wordt dit mogelijk na semester 5. Geen enkele vorm van voorbereiding is niet acceptabel en dit resulteert in een NO GO (zie volgend hoofdstuk).

3.3 De Stagecyclus

De student wordt op de stageplek begeleid in zijn ontwikkeling door de WPB, SO en IO. Er is hierbij een onderscheid te maken tussen een continue begeleidingslijn en een drietal officiële momenten in de begeleiding. Gedurende de stagecyclus staan op verschillende momenten de volgende aspecten centraal:

- Interpersoonlijke vaardigheden;
- Ontwikkeling van de bekwaamheden;
- Samenwerken met ouders en met collega's;
- Lesvoorbereidingen;
- (Zelfsturing en reflectievermogen in) het stagedossier;
- Het schrijven van een STARR (semester 4-5-6). Ieder semester schrijft de student een nieuwe STARR.
- Omgaan met feedback;
- Taalvaardigheid;
- Bewustzijn van ontwikkeling en zijn bekwaamheid

De continue begeleiding

De student wordt in de praktijk van zijn stage begeleid door zijn WPB die de student helpt ontwikkelen op zijn niveau. Dit doet de WPB door dagelijks feedback te geven op het

handelen van de student in de context van de school en klas. De WPB stemt af welke stappen de student kan ondernemen om zich verder te ontwikkelen en door de student te voorzien van feedback op zijn voorbereidingen en onderwijssituaties. De WPB, SO en IO kijken mee in het stagedossier naar de stappen die worden gemaakt in de ontwikkeling en geven hier feedback of sturing op.

Startbijeenkomst

Zo spoedig mogelijk na aanvang van het starten in de stage wordt voor alle studenten een gezamenlijke startbijeenkomst georganiseerd door de instituutsopleider en schoolopleider.

Wanneer de stageplek niet op een opleidingsschool is, wordt de studenten uitgenodigd door de instituutsopleider voor een startgesprek.

Drietal begeleidingsmomenten

In de stage zijn er een drietal officiële begeleidingsmomenten die ieder semester plaatsvinden: het stagebezoek, het GO- NO GO moment en het stage-eindgesprek.

1. Het stagebezoek

In de eerste periode van de stage bezoeken de IO en SO de student in zijn stage. Dit bezoek bestaat uit een observatie in de klas waarbij gekeken wordt naar het handelen van de student en een gesprek met de student, WPB. Doel van het bezoek en deze gesprekken zijn:

- Een beeld vormen over het niveau van handelen van de student in zijn stagecontext en het delen en vergelijken van deze bevindingen met die van de WPB en/of SO;
- Het delen van de bevindingen t.a.v. ontwikkeling met de student, de relatie theorie-praktijk leggen (bv. met behulp van de koppelkaart) en samen tot ontwikkelpunten komen.

Ter voorbereiding bekijkt de IO en de SO het stagedossier. De student heeft voorafgaand aan het bezoek zijn voorbereiding gedeeld met de IO en de SO en hierbij aangegeven waar hij feedback op wil.

Na afloop wordt het formulier stagebezoek (bijlage 6) ingevuld en door de IO geplaatst in OSIRIS.

2. GO – NO GO moment

Ongeveer halverwege de stageperiode vindt het GO NO GO moment plaats. Dit is een driesprek met de student, WPB/SO en IO. Ter voorbereiding vult iedereen het bijbehorende formulier in (bijlage 7). Tijdens dit moment wordt bepaald of de student de afgelopen periode op het niveau passend bij zijn opleidingsfase voldoende ontwikkeling heeft laten zien. De aspecten die hierbij centraal staan, zijn:

- Interpersoonlijke vaardigheden
- Ontwikkeling van de bekwaamheden
- Samenwerken met ouders en met collega's
- Lesvoorbereidingen
- (zelfsturing en reflectievermogen in) het stagedossier
- Omgaan met Feedback
- Taalvaardigheid

De informatie over deze aspecten wordt gedurende de stageperiode tot aan het GO-NO GO- moment verzameld. Als alle aspecten voldoende zijn bevonden door zowel de student, de SO/ WPB als de IO, krijgt de student een GO en mag hij deelnemen aan het stage-eindgesprek. Als er nog aspecten open blijven staan, worden er in samenspraak met de begeleiders afspraken gemaakt om te bepalen wat er nodig is om wel een GO te kunnen halen.

Een NO GO betekent *niet(!)* per definitie dat de stage niet gehaald kan worden. Dit moment vindt plaats ongeveer halverwege de stageperiode en daardoor is er altijd nog ruimte voor de student om de benodigde groei te laten zien. Voorbeelden van mogelijke scenario's bij een NO GO:

- Een student laat nog onvoldoende vaardigheden in de praktijk zien, maar houdt zijn dossier goed bij. Samen met de IO en WPB/SO worden doelen gesteld, met duidelijke verwachtingen over het resultaat en benodigde tijdsperiode. Als na gericht werken aan deze doelen de student op alle aspecten voldoende ontwikkeling heeft laten zien, krijgt hij een GO en kan hij het eindgesprek voeren.
- Een student heeft zijn dossier niet of onvoldoende (op niveau) bijgehouden, maar laat wel voldoende vaardigheden zien in de praktijk. Er worden afspraken gemaakt

hoe de student wel m.b.v. zijn dossier zijn ontwikkeling structureel volgt en stuurt a.d.h.v. betekenisvolle onderwijssituaties. Hiervoor worden duidelijke verwachtingen over het resultaat en benodigde tijdsperiode gesteld. Bijvoorbeeld door het aantal betekenisvolle onderwijssituaties per dag te verdubbelen.

- Een student laat onvoldoende taalvaardigheid zien. De taalvaardigheid van de studenten moet naar 4F in niveau 4. Een student in niveau 1 zou op 3F moeten zitten. Het einddoel is dus duidelijk, maar het startpunt vanaf niveau 1 kan verschillend zijn. Het verbeteren van het (algehele) taalniveau heeft waarschijnlijk meer tijd nodig dan er tussen twee stage-beoordelingsmomenten zit. Daarom kan de NO GO een GO worden als de student een plan kan presenteren om aan de taalvaardigheid te gaan werken (bv peercoaches als het gaat om schriftelijke taalvaardigheid en taalcentrum voor mondelinge taalvaardigheid). En deze aanpak indien nodig herhalen bij volgende beoordelingsmomenten. Dan kan er naast een plan, wellicht ook om een bewijs van geleverde inzet voor het verbeteren van de taalvaardigheid gevraagd worden.
- De student maakt ondanks alle inzet toch te weinig ontwikkeling door of komt gemaakte afspraken niet na. De NO GO blijft dan een NO GO en de stageperiode kan niet worden afgerond met een eindgesprek, maar gaat verder in het volgende semester.

Na afloop van het gesprek worden er afspraken m.b.t. ontwikkeling en aandachtspunten gemaakt met student, IO en SO. De IO plaatst het formulier in OSIRIS, de student in zijn stagedossier.

3. Het eindgesprek

Als de student een GO heeft gekregen en de student heeft dezelfde ontwikkeling voortgezet tot aan het einde van de stageperiode, vindt ter afronding van de stagecyclus het eindgesprek plaats. Het eindgesprek wordt gehouden met de student, de IO en de SO. Waar mogelijk sluit de WPB aan. Doel van het stage-eindgesprek is om te bepalen in hoeverre de student bewust is van de ontwikkeling die hij heeft doorgemaakt en het zichtbaar maken van zijn professionele identiteit.

Het gesprek verloopt volgens een vaste structuur:

1. Welkom heten, doel en procedure van het gesprek bespreken.
2. Presentatie door student (zichtbaar maken van zijn handelen (max 5 minuten).

Tijdens de korte presentatie door de student laat hij een voorbeeld zien van zijn handelen op het niveau dat bij hem past. Welk voorbeeld het meest passend is om te presenteren wordt bepaald in samenspraak met de WPB en/of PI begeleider. Afhankelijk van het moment in de stage gaat het om het aantonen van het niveau (bijvoorbeeld eind semester 4 voltijd 2) óf zichtbaar maken van het oefenen van (delen van) het niveau (bijvoorbeeld semester 5 voltijd 3).

Aanvullend bij het gepresenteerde voorbeeld licht de student toe: *Wat is in dit voorbeeld kenmerkend voor hem? Waar staat hij voor? Hoe ziet hij zichzelf als leerkracht?*

Er zijn geen specifieke vormeisen verbonden aan de presentatie, zodat de student dit onderdeel naar eigen inzicht kan vormgeven. Ieder semester zal de student tijdens een van de PI-bijeenkomsten op de pabo begeleid worden bij het voorbereiden van deze presentatie. De WPB en/of SO kan de student helpen bij het selecteren van een passend voorbeeld of situatie die een treffend en typerend beeld geeft van de student en zijn niveau.
3. Op basis van de presentatie worden m.b.t. twee bekwaamheden de volgende vragen doorlopen (Een bekwaamheid kiest de student zelf, de ander wordt gekozen door de IO/SO en, indien aanwezig, de WPB):
 - a. Welke onderwijssituaties zijn voor jou een leermoment geweest?
 - Wat was de situatie? Welke bhe is hierin terug te vinden? Wat deed ik? Wat gebeurde er?
 - Welke inzicht(en) heb ik opgedaan vanuit de verschillende begeleiders?
 - Welke inzicht(en) heb ik opgedaan vanuit de theorie?
 - Wat kon/wist ik toen?
 - b. Welke vervolgstap heb ik genomen om mij verder te ontwikkelen?
 - Wat was de situatie? Welke bhe is hierin terug te vinden? Wat deed ik? Wat gebeurde er?
 - Welke inzicht(en) heb ik opgedaan vanuit de verschillende actoren?
 - Welke inzicht(en) heb ik opgedaan vanuit de theorie? Wat kon/wist ik toen?

- c. Wat wil ik ontwikkelen in mijn volgende stageperiode? Wat vind ik persoonlijk als leerkracht belangrijk in deze bekwaamheid?

Om deze vragen goed te beantwoorden verwijst de student naar beschreven onderwijssituaties (en indien van toepassing zijn STARR) relevante literatuur en verkregen feedback. Het is dan ook van belang dat de student de inhoud van zijn stagedossier goed kent. Ter voorbereiding op het eindgesprek gebruikt de student bovenstaande vragen en het formulier voor beoordeling eindgesprekken (bijlage 8).

- d. Afronding en beoordeling van het gesprek aan de hand van beoordelingsformulier eindgesprek (bijlage 8).

3.4 Stage (nog) niet behaald

1. De student haalt de stage niet, *binnen* het jaar (bv. Overgang semester 3 naar 4, etc.);

Indien de student onvoldoende ontwikkeling laat zien en een NO GO heeft gekregen, wordt er een individueel plan opgesteld om te bekijken hoe hij toch de ontwikkeling kan laten zien die verwacht mag worden op zijn niveau. Dit kan tot gevolg hebben dat het laatste onderdeel van iedere stagecyclus, het stage-eindgesprek, later plaatsvindt dan in het jaarrooster is vastgesteld. Het is van belang dat de cyclus wordt afgemaakt. Er wordt nog geen resultaat ingevoerd in Osiris. De afspraken die worden gemaakt tussen student, WPB, SO/IO worden door de IO bij notities in Osiris geplaatst.

2. De student haalt de stage niet, *over* het jaar (bv. Overgang jaar 2 naar jaar 3).

Indien een student een stage niet binnen het studiejaar afrondt, start hij in het volgende studiejaar in een nieuwe stageklas en werkt daar verder aan het niveau dat nog niet behaald is. Hiervoor worden concrete ontwikkelpunten geformuleerd met zijn IO/SO en WPB. Er wordt nog geen resultaat ingevoerd in Osiris. De afspraken die worden gemaakt worden door de IO bij notities in Osiris geplaatst. In de eerste periode in de nieuwe klas, werkt hij doelgericht aan deze

ontwikkelpunten om toch de open staande stagecyclus af te ronden. Indien dit behaald is, kan de student in deze stagegroep door met de ontwikkeling op het volgende niveau.

3.5 Onderhoudsstage

Voor alle Pabostudenten is stage een verplicht onderdeel. Als een student in een bepaald leerjaar doubleert, waarbij hij de ec's voor de stage van dit betreffende jaar al heeft behaald, is er sprake van een onderhoudsstage. De student loopt stage op alle in het rooster opgenomen stagedagen, met uitzondering van de stageweken. De student doorloopt de stagecyclus, inclusief de daaraan verbonden verslaglegging en deadlines. De student wordt begeleid door de IO/SO en de WPB van zijn stageschool/klas, maar hij wordt voor deze stage niet beoordeeld. Dat betekent dat de student geen eindgesprek hoeft te voeren ter afsluiting van deze stage. Studenten die niveau 3 in de praktijk al hebben aangetoond, maar om redenen nog niet kunnen starten met de lio, lopen ook een onderhoudstage. Dit doen zij bij voorkeur in de toekomstige lio-groep. Zij hoeven niet de stagecyclus te doorlopen. De begeleiding richt zich op het blijven ontwikkelen in de praktijk en contact houden over het studieverloop. Dit alles in overleg met de teamleider van het desbetreffende studiejaar.

3. Specifieke informatie m.b.t. varianten en routes

Flexibele deeltijd

De studenten van flexibele deeltijd jaar 4 volgen dit stagemodel, wanneer zij nog niet niveau 3 aangetoond hebben.

LIO-stage in de flexibele deeltijd

Het moment dat een student uit de flexibele deeltijd, cohort 2022 of eerder, start aan zijn LIO-stage, is afhankelijk van zijn ontwikkeling en is niet vaststaand in een bepaald studiejaar. Er is een aantal voorwaarden waaraan de student moet voldoen:

1. De student heeft alle stages voldoende afgerond;
2. De student beheerst niveau 3. Dit heeft de student laten zien in de praktijk en zijn dossier;
3. De student studeert nominaal, met uitzondering van de flankerende lijn taal en rekenen.

Als aan deze voorwaarden is voldaan, ontvangt de student zijn startverklaring en kan de student starten aan zijn LIO-stage. Er is hiervoor een aantal vaste momenten vastgesteld: aanvang semester 5, aanvang semester 6, aanvang semester 7, aanvang semester 8.

Als een student zijn LIO-stage heeft behaald eerder dan in het vierde studiejaar, dan worden onderliggende stages vrijgesteld. De teamleider voert de punten van deze onderliggende stages in.

Routes in de voltijd

Naast verschillende opleidingsvarianten, biedt de pabo HR studenten uit de voltijdopleiding verschillende routes aan:

Montessori, Yellow Brick Road, Sport, Kunst & Media en Gespecialiseerd Onderwijs. De routes bieden verschillende cursussen aan, waarvan een deel ook in de praktijk terug te zien is. Het gaat om:

Montessori

De Montessoristudent jaar 1 t/m 3 laat in zijn reguliere stagedossier zien, dat hij:

- De stageopdrachten uit alle Montessorimodules zichtbaar maakt in onderwijssituaties en bewijzen,
- De soorten Montessorilessen voorbereidt en zichtbaar maakt in onderwijssituaties en bewijzen,
- Én minimaal 1x per stagedag een aanbiedingslesje voorbereidt m.b.v. het hulpvragenformulier,
- Deze aanbiedingslesjes, inclusief variaties worden bijgehouden op een overzichtslijst Montessorimateriaal OB/ MB/ BB gedurende jaar 1 t/m 3,
- Primaire en secundaire Montessoriliteratuur koppelt aan zijn handelen in de onderwijssituaties. Deze Montessoriliteratuur wordt aangeboden en aangeschaft voor de Montessorimodules jaar 1 t/m 3.

Naast het reguliere stagedossier jaar 1 t/m 3 houdt de Montessoristudent vanaf het begin van de Montessoriroute een Montessoriportfolio Basisbekwaam bij gedurende jaar 1 t/m 4 en verzamelt hierin bovenstaande onderwijssituaties en bewijzen, die daardoor ook passend zijn voor dit portfolio. In dit Montessoriportfolio Basisbekwaam koppelt de Montessoristudent zijn handelen aan de Montessori Basisbekwaamheden, zoals deze beschreven zijn door de Nederlandse Montessori Vereniging. Tijdens Montessori jaar 4 verdiept de Montessoristudent zich verder in de lint-lio en zal zijn dossier Montessori Basisbekwaam verder aanvullen. De summatieve Montessori (vaardigheids)toetsen worden hier ook als bewijs ingezet.

Yellow Brick Road

Het streven voor Yellow Brick Road is dat 25% van het aantal lessen in de stage in het Engels wordt gegeven. In de keuzecursus PABYBK06KY wordt verplicht gereflecteerd op deze gegeven lessen:

Studietaak 6. Reflection:

- A. On YOUR lessons of English in your internships
- B. On the YBR lessons at the HR.

De inhoud van deze cursus en toelichting op de opdracht vindt de student op Brightspace.

Sport

De studenten van de sportroute voeren een aantal opdrachten uit in de stage:

Keuzecursus	code	Opdracht stage	Pabo- jaar
Spelleiding bij balsporten	PABSBS02KP	2 lessen b.o. observeren bij vakleerkr. 2 lessen b.o. meehelpen bij vakleerkr. 2 lessen spel voorbereiden en geven bij een vakleerkracht voor b.o.	1 sem.1
EHBO	PABEHB02KP	geen	1 sem.1
Keuzecursus	code	Opdracht stage	Pabo- jaar
Bewegen in en om de school	PABBiS01KP	Diverse opdrachten met activiteiten voor de leerlingen buiten Meerdere momenten	2 sem.1
Begeleiding bij motorische leerprocessen	PABBML02KP	2 lessen b.o. observeren bij vakleerkr. t.a.v. leerhulp 2 lessen b.o. meehelpen bij vakleerkr. reflecteren op de leerhulp. 2 lessen met vaardigheden voorbereiden en geven bij een vakleerkracht voor b.o., speciale aandacht voor de leerhulp.	2 sem.2

Kunst en Media

Er zijn geen specifieke opdrachten gekoppeld aan de stage.

Gespecialiseerd Onderwijs

Gedurende jaar 1-3 volgt de student elk semester een extra oriëntatiestage in het gespecialiseerd onderwijs. De data zijn opgenomen in het stagerooster. De student voert daar opdrachten uit die gekoppeld zijn aan de aangeboden thema's op de Pabo en aan het reguliere stagecurriculum. De bewijzen van deze opdrachten neemt de student op in zijn stagedossier en kunnen als bewijsvoering dienen voor het aan te tonen niveau. Dit geldt voor alle stageperiodes, ook als de student al stageloopt in het gespecialiseerd onderwijs.

Jaar	Semester 1	Semester 2
1	Regulier onderwijs	Regulier onderwijs
2	Speciaal basisonderwijs	Speciaal basisonderwijs
3	Speciaal onderwijs	Speciaal onderwijs

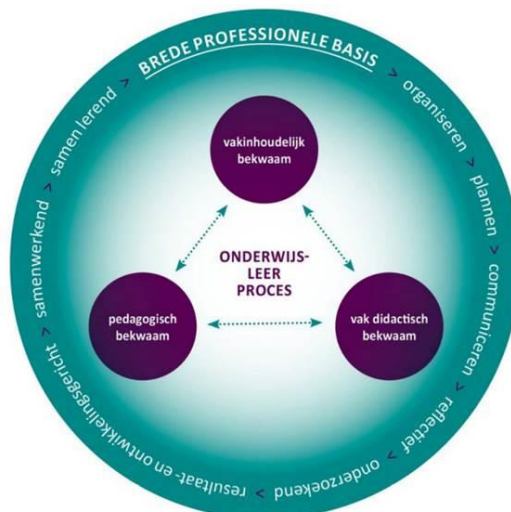
**HOGESCHOOL
ROTTERDAM**

Instituut voor Lerarenopleidingen

Bijlage 1: Beroepsbekwaamheid

Brede professionele basis

Om als leraar te kunnen starten dient hij te beschikken over een brede professionele basis (zie Figuur 1).

Figuur 1. Een brede professionele basis en de kern van het beroep (Onderwijscoöperatie, 2014)

De brede professionele basis openbaart zich in *vakinhoudelijke, vakdidactische en pedagogische bekwaamheid* en de interactie daartussen. De leraar geeft onderwijs en laat zijn leerlingen leren in een interactief leerproces. Op basis van zijn kennis en kunde geeft de leraar vorm aan zijn onderwijs en maakt hij keuzes in wat hier en nu voor deze leerling en deze groep leerlingen moet gebeuren. De leraar stimuleert het leren van zijn leerlingen en draagt daarmee bij aan hun ontwikkelkansen en -perspectieven. De leraar zoekt daarbij steeds naar een goede balans tussen de overdracht van kennis en vaardigheden, het leerproces, het leren denken en het meer zelfstandig leren van de leerlingen. De leraar organiseert het leren, begeleidt, stimuleert en motiveert. Hij sluit zo goed mogelijk aan bij de mogelijkheden, de sterke en de zwakke kanten van de leerlingen. De leraar heeft een maatschappelijke opdracht en speelt een belangrijke rol in de vorming van zijn leerlingen tot zelfstandige en verantwoordelijke mensen die hun weg kunnen vinden in de maatschappij. De leraar deelt deze verantwoordelijkheid met collega's, ouders en anderen die voor de leerlingen verantwoordelijk zijn. De leraar is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn onderwijs (vakinhoudelijk bekwaam) en de manier waarop zijn leerlingen die inhoud leren (vakdidactisch bekwaam). Daarnaast is hij verantwoordelijk voor een veilig, ondersteunend en stimulerend leerklimaat (pedagogisch bekwaam) (Staatsblad, 2017; Onderwijscoöperatie, 2014).

De drie bekwaamheden (vakinhoudelijk, vakdidactisch en pedagogisch) zijn vertaald naar bekwaamheidseisen met een opbouw in vier niveaus. De student doorloopt de niveaus gedurende de opleiding.

De professionele basis van een leerkracht uit zich naast de drie bekwaamheden in aspecten als *organiseren, samenwerken, samen leren, onderzoeken, communiceren, plannen, reflecteren* (Sluijsmans & Van der Klink, 2017).

Vakinhoudelijk bekwaam Geen onderverdeling kennis & kunde				
	niveau 1	niveau 2	niveau 3	niveau 4
De student beheerst de inhoud van het onderwijs.	De student stemt zijn onderwijs af op verschillen tussen zijn leerlingen. De student weet dat zijn leerlingen de leerstof op verschillende manieren kunnen opvatten, interpreteren en leren. De student maakt zijn leerlingen duidelijk wat de relevantie is van de leerstof voor het dagelijkse leven en voor het vervolgonderwijs.	De student stemt zijn onderwijs af op verschillen tussen zijn leerlingen. De student weet dat zijn leerlingen de leerstof op verschillende manieren kunnen opvatten, interpreteren en leren. De student maakt zijn leerlingen duidelijk wat de relevantie is van de leerstof voor het dagelijkse leven en voor het vervolgonderwijs.	De student stemt zijn onderwijs af op verschillen tussen zijn leerlingen. De student weet dat zijn leerlingen de leerstof op verschillende manieren kunnen opvatten, interpreteren en leren. De student maakt zijn leerlingen duidelijk wat de relevantie is van de leerstof voor het dagelijkse leven en voor het vervolgonderwijs.	Idem

	In een eenvoudige situatie.	In een groepsles waar rekening wordt gehouden met niveaugroepen.	In een groepsles waar rekening wordt gehouden met alle individuele leerlingen.	
	De student werkt aan zijn eigen vaardigheid Taal en Rekenen met als doel niveau 4F te behalen.	De student werkt aan zijn eigen vaardigheid Taal en Rekenen met als doel niveau 4F te behalen.	De student heeft een grondige beheersing van taal en rekenen op 4F-niveau.	idem
			De student verdiept zich theoretisch en praktisch op vakbekwaam niveau in tenminste één kunst- en/ of wereldvak voor alle leerjaren en in de leerstof van alle vakken	idem

			ontwikkelingsgebieden voor dat deel van de leerjaren waarin hij zich specialiseert.	
De student heeft inzicht in de inhoud van het onderwijs.	De student heeft inzicht in de inhoud van het basisonderwijs. • Op lesniveau	De student heeft inzicht in de inhoud van het basisonderwijs, binnen en tussen vakken. • Op lesniveau	De student heeft inzicht in de inhoud van het basisonderwijs, binnen en tussen vakken. • Op jaarniveau	De student heeft inzicht in de inhoud van het basisonderwijs en de doorgaande leerlijnen. • Op schoolniveau
	De student selecteert leerdoelen op lesniveau.	idem	De student selecteert leerdoelen op jaarniveau en geeft aan hoe deze zich verhouden tot de leerdoelen op lesniveau.	De student selecteert leerdoelen op jaarniveau en geeft aan hoe deze zich verhouden tot de leerdoelen op lesniveau, de kerndoelen, het gehele curriculum en hoe deze aansluiten op voorgaand en opvolgend jaarniveau.

**HOGESCHOOL
ROTTERDAM**

Instituut voor Lerarenopleidingen

Vakdidactisch bekwaam – kennis				
Uitgangspunt: kennis is nodig voor kunde. Kennis is hier concentrisch weergegeven, er vindt steeds een verdiepingsslag qua kennis plaats. Dit zou in de doelen bij de vakken/modules/onderwijseenheden terug moeten komen.				
	niveau 1	niveau 2	niveau 3	niveau 4
De student heeft kennis van de vakdidactiek.	De student herkent verschillende leer- en onderwijstheorieën in de praktijk.	De student kent verschillende leer- en onderwijstheorieën in het leren van de leerlingen.	De student kent, selecteert en verantwoordt verschillende leer- en onderwijstheorieën die voor zijn onderwijspraktijk en zijn leerlingen relevant zijn op basis van zijn kennis hierover.	idem
	De student kent verschillende methoden, methodieken en leermiddelen.	De student kent verschillende methoden, methodieken en leermiddelen. Hij kent verschillende	De student kent verschillende methodes, methodieken en leermiddelen en criteria waarmee hij	idem

		manieren om binnen een methode te differentiëren en recht te doen aan verschillen tussen leerlingen.	de bruikbaarheid ervan voor zijn leerlingen kan vaststellen. Hij kent verschillende manieren om binnen een methode te differentiëren en recht te doen aan verschillen tussen leerlingen. Hij kan de methode aanvullen en verrijken.	
	De student kent digitale leermaterialen en – middelen die relevant zijn voor <u>zijn</u> praktijk. Hij kent technische en pedagogisch-didactische	De student kent digitale leermaterialen en – middelen die relevant zijn voor <u>de</u> praktijk. Hij kent de technische en pedagogisch-didactische	De student kent digitale leermaterialen en – middelen die relevant zijn voor de praktijk. Hij kent de technische en pedagogisch-didactische mogelijkheden en	idem

	mogelijkheden en beperkingen daarvan.	mogelijkheden en beperkingen daarvan.	beperkingen daarvan en kan zijn keuzes verantwoorden.	
	De student oriënteert zich op verschillende didactische leer- en werkvormen en de psychologische achtergrond daarvan.	De student kent verschillende didactische leer- en werkvormen en de psychologische achtergrond daarvan. Hij kent criteria waarmee de bruikbaarheid daarvan voor zijn leerlingen kan worden vastgesteld.	idem	De student kent verschillende didactische leer- en werkvormen en de psychologische achtergrond daarvan. Hij kent criteria waarmee de bruikbaarheid daarvan voor zijn leerlingen kan worden vastgesteld en kan zijn kennis verantwoorden en toepassen.

Vakdidactisch bekwaam – kunde (ontwikkeling student: van sturend naar zelfsturend)				
	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4
De student bereidt onderwijs voor.	De student stelt lesdoelen op, selecteert en ordent de lesstof en gebruikt hierbij passende didactiek en onderwijsbegrippen. • in twee opeenvolgende lessen	De student werkt opeenvolgende lessen uit met passende werkvormen, toetsing, materialen en media op groepsniveau. • voor een dagdeel	De student werkt voor een langere periode opeenvolgende lessen uit met passende werkvormen, toetsing, materialen en media op individueel niveau rekening houdend met de stageschool en met de leerlijnen. • voor een hele dag • voor twee dagen	De student werkt voor een langere periode opeenvolgende lessen uit met passende werkvormen, toetsing, materialen en media op individueel niveau vanuit eigen visie rekening houdend met de stageschool en met de leerlijnen. • voor de maximale aaneengesloten stageperiode
De student voert onderwijs uit en organiseert.	De student kan een adequaat klassenmanagement realiseren	De student kan een adequaat klassenmanagement realiseren	De student kan een adequaat klassenmanagement realiseren	De student kan een adequaat klassenmanagement realiseren

	• in twee opeenvolgende lessen	• voor een dagdeel	• voor een hele dag • voor twee dagen	• voor de maximale aaneengesloten stageperiode
	De student kan aan zijn leerlingen de verwachtingen en leerdoelen duidelijk maken. • In een eenvoudige situatie.	De student kan aan zijn leerlingen de verwachtingen en leerdoelen duidelijk maken en kan leerlingen motiveren om deze te halen; • In een groepsles waar rekening wordt gehouden met niveaugroepen.	De student kan aan zijn leerlingen de verwachtingen en leerdoelen duidelijk maken en kan leerlingen motiveren om deze te halen; • In een groepsles waar rekening wordt gehouden met alle individuele leerlingen.	idem

	De student kan de leerstof aan zijn leerlingen begrijpelijk en aansprekend uitleggen en voordoen hoe ermee gewerkt moet worden. • In een eenvoudige situatie.	De student kan de leerstof aan zijn leerlingen begrijpelijk en aansprekend uitleggen, voordoen hoe ermee gewerkt moet worden en daarbij inspelen op de taalbeheersing en taalontwikkeling van zijn leerlingen. • In een groepsles waar rekening wordt gehouden met niveaugroepen	De student kan de leerstof aan zijn leerlingen begrijpelijk en aansprekend uitleggen, voordoen hoe ermee gewerkt moet worden en daarbij inspelen op de taalbeheersing en taalontwikkeling van zijn leerlingen. • In een groepsles waar rekening wordt gehouden met alle individuele leerlingen.	
	De student kan de leerlingen met gerichte	De student kan de leerlingen met	De student kan de leerlingen met gerichte activiteiten de leerstof	De student kan de leerlingen met gerichte activiteiten de leerstof laten verwerken, daarbij variatie aanbrengen en bij instructie en verwerking

	activiteiten de leerstof laten verwerken. • in twee opeenvolgende lessen	gerichte activiteiten de leerstof laten verwerken, daarbij variatie aanbrengen en bij instructie en verwerking. • voor een dagdeel	laten verwerken, daarbij variatie aanbrengen en bij instructie en verwerking differentiëren naar niveau. • voor een hele dag • voor twee dagen	differentiëren naar niveau en kenmerken van zijn leerlingen. • voor de maximale aaneengesloten stageperiode
	De student kan de leerling begeleiden bij de verwerking van de leerstof door stimulerende vragen te stellen.	De student kan de leerling begeleiden bij de verwerking van de leerstof, stimulerende vragen stellen en opbouwende gerichte feedback geven op taak en aanpak. • In een groepsles waar rekening	idem	De student kan de leerling begeleiden bij de verwerking van de leerstof, stimulerende vragen stellen en opbouwende gerichte feedback geven op taak en aanpak.

	In een eenvoudige situatie.	wordt gehouden met niveaugroepen		In een groepsles waar rekening wordt gehouden met alle individuele leerlingen.
De student evalueert onderwijs en ontwikkelt gericht op de leerlingen.	De student volgt de voortgang, toetst resultaten, analyseert m.b.v. feedback van de leerlingen en beoordeelt. De student signaleert leerproblemen n.a.v. de beoordeling. De student vraagt advies aan collega's of andere deskundigen en maakt gebruik van methodieken voor	idem	De student volgt de voortgang, toetst resultaten, analyseert m.b.v. feedback van de leerlingen en beoordeelt. De student signaleert leerproblemen n.a.v. de beoordeling. De student vraagt advies aan collega's of andere deskundigen en maakt gebruik van methodieken voor	De student volgt de voortgang, toetst resultaten, analyseert m.b.v. feedback van de leerlingen en beoordeelt. De student signaleert leerproblemen n.a.v. de beoordeling. De student vraagt advies aan collega's of andere deskundigen en maakt gebruik van methodieken voor professionele consultatie.

	professionele consultatie. • in een eenvoudige situatie, bij een kennistoets. • in een eenvoudige situatie, bij een vaardigheidstoets.		professionele consultatie. • in een hele groep, bij een kennistoets. • in een hele groep, bij een vaardigheidstoets.	• in een hele groep bij alle toetsen.
De student evalueert onderwijs en ontwikkelt gericht op eigen handelen.	De student evalueert zijn didactische aanpak en handelen, analyseert, stelt bij, ontwikkelt en verantwoordt d.m.v. reflectieniveau 1 en m.b.v. theorie.	De student evalueert zijn didactische aanpak en handelen, analyseert, stelt bij, ontwikkelt en verantwoordt d.m.v. reflectieniveau 2 en m.b.v. theorie.	De student evalueert zijn didactische aanpak en handelen, analyseert, stelt bij, ontwikkelt en verantwoordt d.m.v. reflectieniveau 3 en m.b.v. theorie.	De student evalueert zijn didactische aanpak en handelen, analyseert, stelt bij, ontwikkelt en verantwoordt d.m.v. reflectieniveau 4 en m.b.v. theorie.

Pedagogisch bekwaam – kennis				
	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4
De student handelt naar zijn kennis over diversiteit van kinderen.	De student krijgt zicht op de leefwereld van het kind en de sociaal-culturele achtergrond van het kind in het algemeen en binnen de grootstedelijke context in het bijzonder. De student houdt hiermee rekening in zijn onderwijs. • in een eenvoudige situatie	De student krijgt zicht op de leefwereld van het kind en de sociaal-culturele achtergrond van het kind in het algemeen en binnen de grootstedelijke context in het bijzonder. De student houdt hiermee rekening in zijn onderwijs. • in een hele groep	De student kent de diversiteit van kinderen en betreft dit op zijn pedagogisch handelen in het algemeen en binnen de grootstedelijke context in het bijzonder.	idem

De student heeft kennis van pedagogiek.	De student kent ontwikkelingstheorieën en de gedragswetenschappelijke theorie die voor zijn onderwijspraktijk relevant zijn en betreft deze op zijn pedagogisch handelen.	De student kent agogische en pedagogische theorieën en methodieken, die voor zijn onderwijspraktijk relevant zijn en betreft deze op zijn pedagogisch handelen.	De student heeft zich theoretisch en praktisch verdiept in de pedagogiek van het type onderwijs en het deel van het curriculum waarin hij werkzaam is.	De student heeft zich theoretisch en praktisch verdiept in de pedagogiek van het type onderwijs en het deel van het curriculum waarin hij werkzaam is en verbindt dit aan zijn eigen visie en handelen.
---	---	---	--	---

Pedagogisch bekwaam – kunde				
	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4
De student kent de leerlingen.	De student signaleert overeenkomsten en verschillen tussen leerlingen, op basis van ontwikkelingskenmerken met behulp van een observatiemodel.	De student signaleert overeenkomsten en verschillen tussen leerlingen, op basis van ontwikkelingskenmerken en handelt hiernaar.	De student signaleert overeenkomsten en verschillen tussen leerlingen, op basis van ontwikkelingskenmerken en richt zich op gedragsproblemen en – stoornissen, handelt	idem

	• in een eenvoudige situatie	• in de eigen groep	hiernaar en zet waar nodig hulp van derden in. • in de eigen groep	
	De student signaleert overeenkomsten en verschillen tussen leerlingen, op basis van diversiteit. • in een eenvoudige situatie	De student signaleert overeenkomsten en verschillen tussen leerlingen, op basis van diversiteit en handelt hiernaar. • in de eigen groep	De student signaleert overeenkomsten en verschillen tussen leerlingen, op basis van diversiteit, handelt hiernaar en zet waar nodig hulp van derden in. • in de eigen groep	idem

De student schept een veilig pedagogisch klimaat.	De student maakt verwachtingen duidelijk en stelt eisen aan leerlingen, stimuleert het zelfvertrouwen, moedigt aan en motiveert. • in een eenvoudige situatie	De student maakt verwachtingen duidelijk en stelt eisen aan leerlingen, stimuleert het zelfvertrouwen, moedigt aan en motiveert. • in de eigen groep	De student stuurt en begeleidt groepsprocessen, samenwerken, samenwerkend leren, zelfstandigheid en zelfwerkzaamheid.	idem
	De student respecteert de verschillende meningen en overtuigingen van kinderen.	De student leert kinderen om respect te hebben voor elkaars meningen en overtuigingen.	De student stimuleert actieve burgerschapsvorming in zijn klas.	idem
De student verantwoordt zijn pedagogisch handelen.	De student verantwoordt zijn pedagogisch handelen en reflecteert hier op.	De student verantwoordt zijn pedagogisch handelen, reflecteert hierop en geeft hier gevolg aan.	idem	De student reflecteert op zijn pedagogisch handelen, verantwoordt dit aan ouders en derden en geeft hier gevolg aan.

	• in een eenvoudige situatie	• in een groepssituatie • in een oudergesprek		
--	--	---	--	--

Bijlage 2: Koppelkaart

Koppelkaart	
Start vanuit van te voren opgesteld leerdoel	
1	Terugkomstfase Welke afspraak is er in het vorige gesprek gemaakt met betrekking tot je leerdoel(en)? Welke theorie heb je ingezet? Waarom? Hoe heb je de theorie omgezet naar een concrete activiteit? Welke competentie ontwikkel je?
2	Verduidelijkingsfase Hoe is het in de praktijksituatie gegaan? Wat deed je? Wat deden de leerlingen? Wat liep volgens verwachting? Wat niet? Hoe kwam dat? Welke ervaring was positief? Heb je de theorie als beschreven toegepast?
3	Aandachtspuntenfase Welk(e) leerdoel(en) heb je bereikt? Welke leerdoelen verdienen (meer) aandacht? Welke verbeterpunten zijn er? Welke doorontwikkelpunten zijn er?
4	Alternatievenfase Welke theorie ondersteunt het verbeteren of doorontwikkelen van je aandachtspunten? Hoe kun je die theorie inzetten? Welk alternatief voor je handelen kun je vinden m.b.v. de theorie? Welke keuze maak je? Waarom?
5	Afsprakenfase a. Hoe ga je het behaalde leerdoel opnemen in je portfolio? Hoe en naar welke theorie verwijst je dan? b. Wat plan je voor het vervolg? Sluit dat aan bij leerdoelen en competentiegebieden van je POP? Hoe ga je leerdoel en bijbehorende theorie koppelen aan een activiteit?

Koppelkaart	
Start vanuit praktijkervaring, gebeurtenis, incident	
1	Opdoen van een concrete ervaring Beschrijf de concrete ervaring die je als onderwerp voor het gesprek wilt aandragen. Wat deed je tijdens de les? Wat deden de leerlingen tijdens de les? Wat wilde je? Wat wilden de leerlingen? Wat gebeurde er, wat zag je? Wat voelde je?
2	Reflecteren over gedane ervaringen Had je deze ervaring gepland / verwacht / voorbereid? Wat wilde je bereiken met je handelen? Heb je dat doel wel of niet bereikt? In welk opzicht wel of niet? Waar lag dat aan?
3	Plaatsen in theoretisch kader en conclusies trekken a. Over welk competentiegebied hebben we het? Welke theorie die je kent kan oplossingen aangeven? Waarover wil je (aanvullend) iets opzoeken in de theorie? b. Welke conclusies voor je eigen handelen trek je vanuit de theorie? Wat kun je toepassen? Wat heb je al toegepast? Welke verbeteracties kies je? Waarom?
4	Conclusies omzetten in leerdoel, plan voor handelen a. Hoe ga je handelen in een nieuwe of soortgelijke situatie? b. Wat is het leerdoel voor de volgende keer? Welk(e) competentiegebied(en) benoem je? Welke theorie ga je inzetten? Welke keuze maak je? Waarom? Wat wil je bereiken? Welke concrete activiteit plan je?

© W.F. Wapenaar - Het Assink Lyceum - 2010

Bijlage 3: Formatieve en summatieve stageopdrachten, met hulpvragen

Onderstaand is een overzicht gegeven van de formatieve en summatieve opdrachten die studenten in de praktijk uitvoeren als afronding van een thema, deel of cursus. LET OP: dit overzicht is niet uitputtend en kan in de praktijk door omstandigheden wijzigen.

Met welke hulpvragen kunnen we de verbinding theorie – praktijk stimuleren?

Maak gebruik van onderstaande hulpvragen tijdens bv. begeleidingsmomenten, Go– No Go en eindgesprekken. Door dit te doen zal de verbinding theorie – praktijk gemaakt worden en zal er een bijdrage worden geleverd aan de professionele identiteit.

Vragen passende bij een student die acteert op:

Niveau 1:

- Wat lees ik in de literatuur, wat hoor ik op de pabo en wat zie ik hiervan terug in mijn praktijk?
- Wat herken ik uit de theorie? Wat komt overeen? Wat niet? Wat is anders?

Niveau 2:

- Wat vind ik van de manier waarop de theorie in mijn praktijk terug te zien is?
- Hoe verklaar ik dat de theorie op deze manier in deze context terug te zien is?
- In hoeverre pas ik de theorie op de juiste manier toe in mijn handelen?

Niveau 3:

- In hoeverre passen de theorieën bij de context van mijn praktijk?
- Passen de theorieën bij mij? Waarom?
- Wat is mijn visie?

Niveau 4:

- Welke theorieën zijn er nog meer? Welke past bij mij en bij de context van mijn praktijk?
- Op welke theorie baseer ik mijn handelen?

**HOGESCHOOL
ROTTERDAM**

Instituut voor Lerarenopleidingen

Voltijd (incl. routes, februari- instroom), thema's:

Jaar 1:	1. Ik, leraar	2. Taalgericht onderwijs	3. Leren lesgeven	4. Verantwoord lesgeven
	Studenten voeren voor de vakken owk, taal, rek, bo, mu, dr, be opdrachten uit die bijdragen aan zijn oriëntatie op het beroep en de opleiding.	Studenten voeren voor de vakken owk, rek, taal, gs, ak, n&t, dr, be, dr, mu, bo opdrachten uit, oplopend van kleine kring à grote kring à ontwerpen van een themahoek	Studenten ontwerpen 8 lessen en voeren deze uit voor de vakgebieden: Mu, dr, be, ak, n&t, gs, ne, rek.	Studenten analyseren de methodelessen spelling en rekenen, observeren hun werkplekbegeleider, voeren de geanalyseerde lessen uit en reflecteren hierop.
Jaar 2	5. Aanvankelijke leerprocessen	6. De leerling centraal	7. Omgevings- onderwijs	8. Onderzoek, creëer en verwonder
	Studenten verzamelen voorbeelden bij de theorie die op de HR is aangeboden over aanvankelijke leerprocessen.	Studenten ontwerpen 6 lessen en voeren deze uit waarbij de student aandacht besteedt aan adaptief werken, differentiatie, identiteitsontwikkeling en talentontwikkeling voor de vakgebieden: ne, rek, mu, dr, Eng en schrijven.	Studenten ontwerpen 6 activiteiten gericht op omgevingsonderwijs en voeren deze uit voor de vakgebieden: Owk, rek, ak, gs, mu, taal.	Studenten maken wekelijks een vlog over de inhoud van het curriculum en de toepassing hiervan in hun praktijk.
Jaar 3	9. Lesgeven in een superdiverse klas	10. Planmatig aansluiten bij onderwijsbehoeftes	11. Vakprofilering	12. Vakprofilering
	Oudersgesprekken voeren/bijwonen, interviewen van WPB: (lastige) gesprekken met ouders	- Interview WPB tav handelings- en opbrengstgericht werken; - Diagnostisch gesprek voeren met leerling (rekenen); - Analyse (cito) toetsgegevens begrijpend lezen.	Wereldvakken: Vijf lessen voor het gekozen vakgebied ontwerpen en uitvoeren; Twee lessen burgerschapsvorming ontwerpen. Kunstvakken: Twee maal drie lessen ontwerpen en uitvoeren.	

Deeltijd, delen:

Jaar 2	5. Geïntegreerd onderwijs (Verhalend ontwerpen)		6. Vakprofilering	
	Deel 5.1 De student leert over de ontwikkelingskenmerken van de leerling in groep 1/2 en het pedagogisch en didactisch handelen dat passend is in deze groepen. De rol van spel, de rijke leeromgeving en het aansluiten bij de belevingswereld komen hierbij aan bod. De student be vraagt de werkplekbegeleider, observeert en beschrijft de situatie in de stageklas, met als doel theorie en praktijk te verbinden. Hoe zie ik deze ontwikkelingskenmerken terug in mijn klas en hoe wordt het onderwijs vorm gegeven?	Deel 5.2 Studenten ontwerpen een verhalend ontwerp en voeren dit uit in de stageklas.		Studenten vormen een schoolteam van 10-15 studenten. In het schoolteam ontwerpen en testen studenten wereldvak- en kunstvaklessen vanuit één van de doelen voor duurzame ontwikkeling van de Verenigde Naties. Zij maken hierbij gebruik van de didactiek van onderzoekend en ontwerpend leren en het cyclische creatieve proces om de nieuwsgierige en creatieve houding van bovenbouw leerlingen te stimuleren. Het schoolteam formuleert daarbij een visie op het wereldvak-, kunstvakonderwijs en de bijbehorende didactiek.
Jaar 3	Deel 7: Zicht op...			
	.. de leerling De student gebruikt data en maak een: - Groepsplan begrijpend lezen; - Individueel handelingsplan rekenprobleem; - handelingsplan gedrag/werkhouding.	... ouders De student verdiept zich in de visie van de school op samenwerking met ouders en oefent met het voeren van oudergesprekken.	... de leerkracht De student verzamelt informatie over transitimomenten (gr 1,2 – 3 / gr 8 – VO)	.. de school De student verzamelt informatie bij verschillende actoren en bronnen op de stageschool om vanuit een persoonlijke visie een eigen schoolplan te schrijven

Bijlage 4. Reflectie model Korthagen

1. Ervaring opdoen en bewustwording (korte omschrijving van de bijzondere ervaring.)

2. Terugblikken en consequenties overzien

(Beschrijving van jouw rol in deze situatie: wat wilde je, wat deed je (niet), wat dacht je en wat voelde je, hoe reageerden de kinderen? Beschrijving van het effect van jouw handelen; komt deze situatie vaker voor?)

3. Formuleren van essentiële aspecten

(Hoe kijk je terug op de situatie/gebeurtenissen. Beschrijving van wat jij het belangrijkste en/of moeilijkst vindt van jouw persoonlijke aandeel. Conclusie met het oog op je toekomstige handelen: wat wil je leren?)

4. Alternatieven ontwikkelen en daaruit kiezen

(Beschrijving van alternatieve handelingen voor de toekomst: wat zou je anders kunnen doen? Hoe? Wat ga je als eerste uitproberen?)

Bijlage 5: Lesvoorbereidingsformulier

Lesvoorbereidingsformulier IVL-Pabo met uitleg

De digitale versie met hulpvragen is te vinden op: www.pabo.nl/lesvoorbereiding

Een toelichting op de verschillende onderdelen staat steeds beschreven in de kaders.

De student bereidt zijn lessen voor door het lesvoorbereidingsformulier compleet in te vullen en deze voorafgaand aan de les te delen met zijn werkplekbegeleider.

De student schrijft alleen op wat voor deze specifieke les relevant en noodzakelijk is om te weten of om rekening mee te houden. De student gebruikt waar mogelijk vaktermen zoals aangeboden door de verschillende vakken op de Pabo.

Bij iedere stap staan aandachtspunten beschreven die de student gebruikt bij het invullen van de voorbereiding. Deze aandachtspunten geven de werkplekbegeleider tevens houvast bij het lezen van de voorbereiding en het reflecteren op de les.

Persoonlijk leerdoel & bekwaamheidseisen

Persoonlijk leerdoel

Het persoonlijke leerdoel waaraan de student werkt tijdens deze les/situatie.

Bekwaamheidseisen

De bekwaamheidseis waaraan de student werkt tijdens deze les/situatie. Het niveau van de bekwaamheidseis wordt aangegeven (niveau 1, 2, 3 of 4). In de stagehandeling is niveaubeschrijving voor de vier niveaus te vinden en een overzicht van de verschillende bekwaamheidseisen met een uitwerking van de verschillende niveaus. Een student kan aan meerdere bekwaamheidseisen tegelijkertijd werken.

Algemeen

Beginsituatie

Om de juiste keuzes te kunnen maken bij het ontwerpen van de les, is het belangrijk om de beginsituatie goed in kaart te brengen. Er wordt aangegeven op welke eerder behandelde stof/doelen de leerstof en lesdoelen aansluiten. Er wordt aangegeven op welke manier de leerstof en lesdoelen aansluiten bij de reeds aanwezige kennis en ervaringen van de leerlingen?

Leerstof en lesdoelen

Beschreven wordt over welke leerstof de onderwijsactiviteit gaat en wat het lesdoel is. Wat de leerlingen (concreet) moeten kennen en/of kunnen aan het einde van de les wordt ook omschreven. Deze doelen zijn SMART omschreven. De student kan gebruik maken van de taxonomie van Bloom.

Didactisch model/didactisch principe

Bij de keuzes die de student maakt t.a.v. het didactisch handelen, kan de student zich baseren op een didactisch model/principe. Als de student een didactisch model/principe gebruikt, wordt hier genoteerd welke.

Bronvermelding

Baseert de student de les op een (onderdeel van een) bestaande les, bijvoorbeeld een methodeles, dan wordt hier aangegeven welke bron is gebruikt. Heeft de student zelf een les ontworpen, dan wordt hier aangegeven welke bron is gebruikt.

Inleiding van de les

Duur

De student beschrijft hier de volgende zaken:

Hoeveel tijd is er beschikbaar? Hoeveel tijd heb ik nodig?

Didactisch handelen

De student beschrijft hier de volgende zaken:

Het lesverloop: Wat doe ik achtereenvolgens en wat doen de leerlingen? Op welke manier controleer ik begrip? (Voor voltijdopleiding vanaf semester 3) Op welke manier geef ik feedback? (Voor voltijdopleiding vanaf semester 3)

De student kan rekening houden met/denken aan:

Kenmerken van de fase van het gekozen didactisch model/principe;

Subdoel om tot het lesdoel te komen;

Pakkende opening/activeren;

Terugblik en koppeling voorgaande les(sen);

Voorkennis ophalen;

Uitleggen lesdoelen (verantwoording);

Beeldrijke start, informeren (beeldend);

Lesverloop behandelen;

(Activerende) werkvorm;

Aandacht vasthouden;

Leeftijdsspecifieke kenmerken (op welke manier leren de lln);

Samenwerken/coöperatief leren (groeperingsvorm);

Beeldvormers (wereldvakken);

Etc.

Pedagogisch handelen

De student beschrijft hier de volgende zaken:

Hoe zorg ik voor een veilig pedagogisch klimaat? Hoe communiceer ik (dit) met de leerlingen? Met welke waarden, normen, regels en afspraken houd ik rekening/moet ik rekening houden? Op welke manier pas ik mijn onderwijs aan op de basisbehoeften (relatie, competentie, autonomie) van de verschillende (individuele) leerlingen? (adaptief onderwijs, vanaf niveau 2).

De student kan rekening houden met/denken aan:

Stimuleren van leerlingen om actief deel uit te maken van de groep;

Welbevinden;

Emotionele veiligheid;

Sociale veiligheid;

Sensitieve responsiviteit;

Pedagogische tact;

Acceptatie;

Sociaal-emotionele ondersteuning;

Contact maken;

Verbale en non-verbale communicatie;

Interactiepatronen;

Basiscommunicatie;

Actief luisteren;

Ik-boodschap;

Metacommunicatie;

Etc.

Leefwereld/belevingswereld

De student beschrijft hier de volgende zaken:

Houd ik in deze lesfase rekening met de leefwereld/belevingswereld van de leerlingen? Hoe?

De student kan rekening houden met/denken aan:

De etnische, sociale en culturele achtergrond van de leerlingen (Diversiteit) (Leefwereld);

De taalontwikkeling/woordenschat van de (individuele) leerlingen (Leefwereld);

De ontwikkelingsfase waarin de leerlingen zitten (Belevingswereld);

Op welke manier deze leeftijdsgroep leert (Belevingswereld);

De actualiteit, rages, interesses, hobby's, etc. en de manier waarop leerlingen de wereld beleven (Belevingswereld).

Differentiatie

De student beschrijft hier de volgende zaken:

Op welke manier differentieer ik? (vanaf niveau 2) Op welke manier pas ik mijn onderwijs aan op de onderwijsbehoeften van de verschillende leerlingen? (vanaf niveau 2) Welke vragen stel ik aan welke leerlingen? (vanaf niveau 2)

De student kan rekening houden met/denken aan:

Het taalniveau en de woordschat van de individuele leerling;

Differentiatie in lesstof, tempo, niveau, verwerking, materiaal, samenwerking (wie werkt met wie? groeperingsvorm) of in belangstelling;

Scaffolding;

Pre-teaching;

Verschillende leerstijlen;

Etc.

Materialen

De student beschrijft hier de volgende zaken:

Welke materialen gebruik ik tijdens deze lesfase?

Kern van de les: instructie

Duur

Zie fase; Inleiding van de les.

Didactisch handelen

De student beschrijft hier de volgende zaken:

Het lesverloop: Wat doe ik achtereenvolgens en wat doen de leerlingen? Welke instructie geef ik? Hoe ga ik de stof duidelijk uitleggen? Op welke manier controleer ik begrip? (Voor voltijdopleiding vanaf semester 3) Op welke manier geef ik feedback? (Voor voltijdopleiding vanaf semester 3)

De student kan rekening houden met/denken aan:

Kenmerken van de fase van het gekozen didactisch model/principe;
Subdoel om tot het lesdoel te komen;
Modelleren van denkstappen;
Betekenisvolle voorbeelden;
(Korte) opdracht/oefenstof;
(Activerende) werkvorm;
Aandacht vasthouden;
Leeftijdsspecifieke kenmerken (op welke manier leren de leerlingen);
Samenwerken/coöperatief leren (groeperingsvorm);
Beeldvormers (wereldvakken);
Werkproces, veiligheid en gebruik t.a.v. gereedschappen en materialen;
Etc.

Pedagogisch handelen

Zie fase; Inleiding van de les.

Leefwereld/belevingswereld

Zie fase; Inleiding van de les.

Differentiatie

De student beschrijft hier de volgende zaken:

Op welke manier differentieer ik? (vanaf niveau 2) Op welke manier pas ik mijn onderwijs aan op de onderwijsbehoeften van de verschillende leerlingen? (vanaf niveau 2) Welke vragen stel ik aan welke leerlingen? (vanaf niveau 2)

De student kan rekening houden met/denken aan:

Het taalniveau en de woordschat van de individuele leerling;
Instructieafhankelijke, -gevoelige en -onafhankelijke leerlingen;
Differentiatie in lesstof, tempo, niveau, verwerking, materiaal, samenwerking (wie werkt met wie? groeperingsvorm) of in belangstelling;
Scaffolding;
Pre-teaching;
Verlenginstructie;
Gedifferentieerde instructie (bijvoorbeeld afschilprincipe);
Verschillende leerstijlen;
Etc.

Materialen

Zie fase; Inleiding van de les.

Kern van de les: verwerking

Duur

Zie fase; Inleiding van de les.

Didactisch handelen

De student beschrijft hier de volgende zaken:

Het lesverloop: Wat doe ik achtereenvolgens en wat doen de leerlingen? Hoe zorg ik dat de leerlingen gelijk beginnen en ononderbroken kunnen werken? Op welke manier controleer ik begrip? (Voor voltijdopleiding vanaf semester 3) Op welke manier geef ik feedback? (Voor voltijdopleiding vanaf semester 3)

De student kan rekening houden met/denken aan:

Kenmerken van de fase van het gekozen didactisch model/principe;
Subdoel om tot het lesdoel te komen;
(Activerende) werkvorm;
Aandacht vasthouden;
Leeftijdsspecifieke kenmerken (op welke manier leren de leerlingen);
Samenwerken/coöperatief leren (groeperingsvorm);
Beeldvormers (wereldvakken);
Begeleiden van het creatieve proces;
Werkproces, veiligheid en gebruik t.a.v. gereedschappen en materialen;
Etc.

Pedagogisch handelen

Zie fase; Inleiding van de les.

Leefwereld/belevingswereld

Zie fase; Inleiding van de les.

Differentiatie

De student beschrijft hier de volgende zaken:

Op welke manier differentieer ik? (vanaf niveau 2) Op welke manier pas ik mijn onderwijs aan op de onderwijsbehoeften van de verschillende leerlingen? (vanaf niveau 2) Welke vragen stel ik aan welke leerlingen? (vanaf niveau 2)

De student kan rekening houden met/denken aan:

Het taalniveau en de woordschat van de individuele leerling;
Instructieafhankelijke, -gevoelige en -onafhankelijke leerlingen;
Specifiek/aangepast materiaal (voor individuele leerlingen);
Differentiatie in lesstof, tempo, niveau, verwerking, materiaal, samenwerking (wie werkt met wie? groeperingsvorm) of in belangstelling;
Scaffolding;
Verschillende leerstijlen;
Etc.

Materialen

Zie fase; Inleiding van de les.

Afsluiting en overgang

Duur

Zie fase; Inleiding van de les.

Didactisch handelen

De student beschrijft hier de volgende zaken:

Het lesverloop: Wat doe ik achtereenvolgens en wat doen de leerlingen? Op welke manier kom ik terug op het lesdoel dat centraal stond? (Voor voltijdopleiding vanaf thema 3) Op welke manier sluit ik de les af? Welke vragen stel ik aan de leerlingen om te beoordelen of het lesdoel behaald is (product)? (Voor voltijdopleiding vanaf thema 3) Welke vragen stel ik aan de leerlingen om te beoordelen hoe ze de les hebben ervaren (proces)? (Voor voltijdopleiding vanaf thema 3) Op welke manier zorg ik voor de soepele overgang naar een volgende les/situatie? (Voor voltijdopleiding vanaf thema 3)

De student kan rekening houden met/denken aan:

Kenmerken van de fase van het gekozen didactisch model/principe;
Opruimen, schoonmaken en ordenen;
Presenteren van gemaakt werk;
Beschouwingsvragen (nabeschouwingsfase beeldend);
(Activerende) werkvorm;
Leeftijdsspecifieke kenmerken (op welke manier leren de leerlingen);
Samenwerken/coöperatief leren (groeperingsvorm);
Reflecteren met leerlingen;
Controleren van begrip;
Geven van feedback;
Etc.

Pedagogisch handelen

Zie fase; Inleiding van de les.

Leefwereld/belevingswereld

Zie fase; Inleiding van de les.

Differentiatie

De student beschrijft hier de volgende zaken:

Op welke manier differentieer ik? (vanaf niveau 2) Op welke manier pas ik mijn onderwijs aan op de onderwijsbehoeften van de verschillende leerlingen? (vanaf niveau 2) Welke vragen stel ik aan welke leerlingen? (vanaf niveau 2)

De student kan rekening houden met/denken aan:

Het taalniveau en de woordschat van de individuele leerling;
Differentiatie in lesstof, tempo, niveau, verwerking, materiaal, samenwerking (wie werkt met wie? groeperingsvorm) of in belangstelling;
Scaffolding;
Verschillende leerstijlen;
Etc.

Materialen

Zie fase; Inleiding van de les.

Voor sommige lessen is het handig om de opzet van de klas op te nemen in je voorbereiding. Bijvoorbeeld voor een les bewegingsonderwijs. Deze bijlage kun je toevoegen aan je lesvoorbereiding door hem hier te uploaden. Je kunt max 2 afbeeldingen toevoegen

Reflectiegesprek

De student reflecteert altijd op de gegeven les samen met de persoon die de les heeft geobserveerd.

Voorafgaand aan of na afloop van de les bepaalt de student of de les aanleiding is voor het schrijven van een betekenisvolle onderwijssituatie (zie stagehandleiding voor uitleg onderwijssituaties). Als dit het geval is, wordt het lesvoorbereidingsformulier opgenomen in de onderwijssituatie bij stap 3 (leren zichtbaar maken) of als bijlage. De student werkt dan ook het gevoerde reflectiegesprek uit en voegt deze ook toe aan de onderwijssituatie (bij stap 3). De student onderbouwt in de uitwerking van de onderwijssituatie de keuzes die hij heeft gemaakt in de voorbereiding van de gegeven les. *Dit hoeft hij dus niet te doen op het lesvoorbereidingsformulier.*

Is de les geen aanleiding voor het uitwerken van een onderwijssituatie, dan vindt er ook een reflectiegesprek plaats, maar hoeft de uitwerking van het gesprek niet verplicht in het stagedossier geplaatst te worden. De lesvoorbereiding wordt dan alleen op verzoek gedeeld met de instituutsopleider van de Hogeschool Rotterdam en kan een plek krijgen in het stagedossier in de map: *materialen*.

De volgende punten worden besproken:

- Op welke manier heb ik gewerkt aan mijn persoonlijk leerdoel?
- Op welke manier heb ik gewerkt aan de geselecteerde bekwaamheidseis(en)?
- Is het doel behaald? Wat ging goed? Ben ik nu (bewust) bekwaam?
- Op welke manier hebben de leerlingen gewerkt aan het lesdoel?
- Hebben ze het doel behaald?
- Hoe komt dit? Heeft mijn (leerkracht)handelen hieraan bijgedragen?
- Wat neem ik mee naar een volgende les? Wat uit mijn handelen behoud ik?
- Welk ontwikkelpunt en/of aandachtspunt haal ik zelf uit deze les?
- Welke stappen ga ik zetten om aan dit ontwikkelpunt/aandachtspunt te werken?

Bijlage 6: Formulier stagebezoek

Dit formulier is een middel om het stagebezoek te documenteren. De aspecten die beschreven staan, zijn de aspecten die behandeld worden tijdens het stagebezoek.

Doelen voor IO/SO tijdens stagebezoek:

- De IO/SO vormt een beeld over het niveau van handelen van de student in zijn stagecontext en deelt en vergelijkt deze bevindingen met die van de WPB;
- De IO/SO deelt de bevindingen t.a.v. ontwikkeling met de student, legt met hem de relatie theorie-praktijk (bv. met behulp van de koppelkaart) en komt samen tot ontwikkelpunten.

Student:	School:	Groep:
IO:	WPB:	SO:
Datum:	Semester:	bezoek:

Interpersoonlijke vaardigheden De student laat interpersoonlijke vaardigheden zien op het niveau dat aansluit bij zijn opleidingsfase. Onder deze vaardigheden verstaan we in ieder geval: bewust zijn van eigen identiteit, houding, gedrag. Het hebben van een positieve grondhouding: uitgaan van positieve kenmerken en gedragingen van leerlingen en deze ook benoemen. Initiatief nemen, voorstellen doen. Plezier uitstralen in zijn omgang met leerlingen. Belangstelling tonen, verdiepen in leerlingen en komen tot echte interactie met leerlingen in lessen. <i>Toelichting:</i>
BHE ontwikkeling <i>Lesverloop:</i> Vakinhoudelijk bekwaam: Vakdidactisch bekwaam: Pedagogisch bekwaam:
Lesvoorbereiding De student heeft zijn lessen voldoende en op tijd voorbereid en maakt bij tenminste een les per stagedag gebruik van een lesvoorbereidings-formulier. <i>Toelichting:</i>
Stagedossier, onderwijssituaties De student maakt inzichtelijk dat hij zijn BHE-dossier actief gebruikt om zijn ontwikkeling te sturen, doordat hij tenminste een keer per week een betekenisvolle onderwijssituatie opneemt en leervoorname formuleert en doordat hij zijn overzicht van bekwaamheidseisen bijhoudt en inzet om zijn ontwikkeling te sturen.

Toelichting:

Samenwerken

Samenwerken met collega's

De student werkt en leert samen met collega's waarbij hij op een systematische manier kennis en informatie uitwisselt op open wijze, met respect voor andere ideeën, visies en achtergronden, gebruik makend van scholingsactiviteiten en collegiale consultatie passende bij het niveau waarop een student acteert en de mogelijkheden die de context biedt.

Samenwerken met ouders

De student communiceert en werkt samen met ouders met een initiatiefrijke, belangstellende, toegankelijke, open houding en afgestemd op diverse sociale, etnische en/of culturele achtergronden van ouders/verzorgers, passende bij het niveau waarop een student acteert en de mogelijkheden die de context biedt.

Feedback

De student gaat op constructieve wijze om met feedback van bijv. werkplekbegeleider, schoolopleider, instituutopleider, peers, externen, ouders en kinderen en verwerkt dit in zijn handelen.

Toelichting:

Taalvaardigheid

De student heeft voldoende (mondelinge en/of schriftelijke) taalvaardigheid.

Toelichting:

Afspraken, leer- en ontwikkelpunten:

Bijlage 7: Beoordelingsformulier GO/NO GO-moment

 IVL- PABO BEOORDELINGSFORMULIER GO/NO GO stage			
Student / studentnummer		Semester	
Werkplekbegeleider		Datum	
Instituutsopleider		School	
Schoolopleider		Groep	
Alle onderdelen moeten voldoende zijn om een Go te krijgen. De beoordelaars noteren in onderstaand formulier het oordeel + korte verantwoording	Oordeel student	Oordeel Werkplekbegeleider/ Schoolopleider	Oordeel Instituuts-opleider
Interpersoonlijke vaardigheden De student laat interpersoonlijke vaardigheden zien op het niveau dat aansluit bij zijn opleidingsfase. Onder deze vaardigheden verstaan we in ieder geval: bewust zijn van eigen identiteit, houding, gedrag. Het hebben van een positieve grondhouding: uitgaan van positieve kenmerken en gedragingen van leerlingen en deze ook benoemen. Initiatief nemen, voorstellen doen. Plezier uitstralen in zijn omgang met leerlingen. Belangstelling tonen, verdiepen in leerlingen en komen tot echte interactie met leerlingen in lessen			

BHE ontwikkeling De student laat op het niveau dat van hem verwacht mag worden, voldoende voortgang zien op de drie bekwaamheden en er is voldoende vertrouwen is dat de student zich verder zal ontwikkelen en de transfer kan maken naar vergelijkbare situaties. <i>Gebruik hierbij ev. het hoofdstuk niveaubepaling uit de stagehandleiding, het overzicht van bekwaamheidseisen uit bijlage 1 en het stagedossier van de student.</i>	<i>Vakinhoudelijk bekwaam</i> <i>Vakdidactisch bekwaam</i> <i>Pedagogisch bekwaam</i>	<i>Vakinhoudelijk bekwaam</i> <i>Vakdidactisch bekwaam</i> <i>Pedagogisch bekwaam</i>	<i>Vakinhoudelijk bekwaam</i> <i>Vakdidactisch bekwaam</i> <i>Pedagogisch bekwaam</i>
Lesvoorbereiding De student heeft zijn lessen voldoende en op tijd voorbereid en maakt bij tenminste een les per stagedag gebruik van een lesvoorbereidings-formulier <i>(bij voldoende voortgang op niveau 3 mag een student het formulier van de HR loslaten en hiervoor in de plaats de werkwijze van de stageschool t.a.v. voorbereidingen hanteren. Bij geen enkele vorm van voorbereiding is dit onderdeel onvoldoende.)</i>			
Stagedossier De student maakt inzichtelijk dat hij zijn BHE-dossier actief gebruikt om zijn ontwikkeling te sturen, doordat hij tenminste een keer per week een betekenisvolle onderwijssituatie opneemt en leervooremens formuleert.			
Samenwerken <i>Samenwerken met collega's</i>			

De student werkt en leert samen met collega's waarbij hij op een systematische manier kennis en informatie uitwisselt op open wijze, met respect voor andere ideeën, visies en achtergronden, gebruik makend van scholingsactiviteiten en collegiale consultatie passende bij het niveau waarop een student acteert en de mogelijkheden die de context biedt. <i>Samenwerken met ouders</i> De student communiceert en werkt samen met ouders met een initiatiefrijke, belangstellende, toegankelijke, open houding en afgestemd op diverse sociale, etnische en/of culturele achtergronden van ouders/verzorgers, passende bij het niveau waarop een student acteert en de mogelijkheden die de context biedt. (zie ook niveaubeschrijving H3, stagehandleiding)			
STARR VT en FDT: Sem 4, 5, 6 De student heeft volgens de richtlijnen een STARR geschreven, inhoudelijk passend bij het niveau waarop hij stage loopt. (Ieder semester schrijft de student een nieuwe STARR.)			
Feedback De student gaat op constructieve wijze om met feedback van bijv. werkplekbegeleider, schoolopleider, instituutopleider, peers, externen, ouders en kinderen en verwerkt dit in zijn handelen. Hij neemt zelf initiatieven om (gericht) feedback te ontvangen.			
Taalvaardigheid De student heeft voldoende (mondelinge en/of schriftelijke) taalvaardigheid.			

Eindoordeel		Go / No Go	
No Go? Zie stagehandleiding H3.2 voor mogelijke scenario's.			

Bijlage 8: Beoordelingsformulier stage-eindgesprek

Doel van het eindgesprek

Er wordt met behulp van het eindgesprek beoordeeld of de student zich bewust is van de ontwikkeling die hij heeft doorgemaakt en hij zijn professionele identiteit zichtbaar kan maken.

Beoordelingsprocedure

De Instituutsopleider (IO) voert het gesprek met de student volgens de gespreksleidraad (zie hoofdstuk 3). Per besproken bekwaamheid wordt beoordeeld of de onderstaande beoordelingscriteria voldoende zijn. In de linkerkolom staan de beoordelingscriteria. De IO onderbouwt zijn oordeel door in de rechterkolom in steekwoorden te beschrijven wat de student inbrengt naar aanleiding van de gestelde vragen. Als alle vragen voldoende zijn beantwoord, dan kruist de IO 'Voldaan' aan.

De IO kruist 'Niet Voldaan' aan als de vragen bij een of meerdere onderdelen (Startpunt en verwachting, Leermoment, Vervolgstap, Leer-/ontwikkelpunt) niet voldoende worden beantwoord, en de IO dus niet vindt dat de student zich bewust is van zijn ontwikkeling. Het gesprek wordt dan op een later tijdstip opnieuw gevoerd. De IO noteert achter *Afspraken* wat de student moet doen om de volgende keer het oordeel Voldaan te krijgen.

 IVL- PABO BEOORDELINGSFORMULIER Stage-eindgesprek			
		Studentnummer:	
Naam IO:		Datum:	
Semester		Aanbieding:	
Voorafgaand aan het gesprek door de wpb en/of so bepaald: De student heeft na het GO- moment zijn ontwikkeling voldoende voortgezet tot aan het einde van de stageperiode.			
Presentatie <i>De student presenteert zichzelf-t.a.v. zijn professionele identiteit op de drie bekwaamheden m.b.v. de vragen: Wat kenmerkt hem? Waar staat hij voor? Hoe ziet hij zichzelf als leerkracht?</i>		Bevindingen	
Beoordelingscriteria	Keuze student: ☐ Vakinhoudelijk ☐ Didactisch ☐ Pedagogisch		Keuze IO (WPB/SO): ☐ Vakinhoudelijk ☐ Didactisch ☐ Pedagogisch
	Bevindingen <i>Noteer waarom de student wel/niet voldoet aan de criteria:</i>		
Leermoment <i>De student kan bepalen welke onderwijssituatie een leermoment was en kan deze situatie uiteenzetten. De student kan beredeneren welke inzichten hij heeft opgedaan uit gesprekken met begeleiders, docenten, peers en de theorie. De student kan beredeneren wat hij kan en weet.</i>			
Vervolgstep <i>De student kan beredeneren welke vervolgstap hij heeft genomen binnen het werken aan de betreffende bekwaamheid. De student kan de situatie beschrijven waarin hij werkte aan zijn vervolgstap. De student kan beredeneren welke inzichten hij heeft opgedaan uit gesprekken met begeleiders, docenten en de theorie. De student kan beredeneren wat hij kan en weet.</i>			

Leerpunt/Ontwikkelpunt <i>De student kan zijn volgende ontwikkel/leerpunt bepalen en formuleren.</i>	NAMELIJK:	NAMELIJK:
STARR <i>De student heeft een volgens de richtlijnen geschreven STARR ingeleverd, inhoudelijk passend bij het niveau waarop hij stage loopt. (Ieder semester schrijft de student een nieuwe STARR.)</i>	☐ Voldaan ☐ Niet voldaan	
Oordeel	☐ Voldaan ☐ Niet voldaan	
Afspraken		

Bijlage 9: Reflectieontwikkeling

Hieronder worden de verschillende niveaus van reflectie weergegeven, gevolgd door een schema waarin studiefasen en niveaus van ontwikkeling en betrokkenheid worden weergegeven.

Reflecteren en reflectieniveaus

De dingen die goed gaan in de stage moet de student vasthouden en daarmee kan het zelfvertrouwen zich ontwikkelen. Reflectie is hierbij een belangrijk middel. Reflectie leidt tot ontwikkeling en is tevens een kernactiviteit bij het ontwikkelen van een eigen visie en persoonlijk werkconcept. Letterlijk betekent reflectie: beschouwing, overdenking (Bosch & Jansen, 2005).

Korthagen, e.a. (2003) omschrijven reflectie als volgt: 'Reflecteren is een mentaal proces, waarbij geprobeerd wordt een ervaring, probleem of bestaande kennis en inzichten te (her)structureren. Systematische reflectie is het vermogen gestructureerd terug te blikken op een ervaring met als doel daar conclusies uit te trekken voor toekomstig handelen'. Binnen de reflectieontwikkeling zijn vier niveaus te onderscheiden, namelijk:

1. Intuïtieve reflectie

Studenten hebben tijdens hun studie of praktijkwerk net als iedereen losse invallen, flitsen, ideetjes, vermoedens. De eerste stap in reflectie is hen daarvan bewust te maken, die te laten benoemen en te vragen wat ze er mee zouden kunnen doen.

2. Taakgerichte reflectie

Of het nu een studie- of een praktijktaak is, de tweede stap in reflectie kan zijn dat de begeleider met de student nagaat of de doelen zijn gehaald, of het resultaat klopt met de verwachtingen, en of de inhoud, middelen en de werkmethode bruikbaar zijn gebleken.

3. Contextgerichte reflectie

Dit derde niveau van reflectie is nodig als studenten via stage of door praktijkopdrachten met bijvoorbeeld een externe opdrachtgever in aanraking komen met een bepaalde, reële werksituatie. Je kunt dan met hen nadenken over de vraag of de leerdoelen en de taakuitvoering pasten bij de werksituatie en de problemen erin. Als dat niet zo is, wat moet je dan doen om er de volgende

keer beter mee om te gaan?

4. Visiegerichte reflectie

Op Hbo-niveau moeten studenten uiteindelijk een eigen visie ontwikkelen over hoe zij later in het beroep willen staan. Dan gaat het om ideeën over hoe bepaalde onderdelen van het werk door hem of haar, gezien zijn of haar beste krachten, moeten worden uitgevoerd. Eigen profileringen en sterke interesses voor aspecten van het werk horen daar ook bij. De vierde stap in reflectie is dat zij die eigen visie op het werk kunnen toetsen aan wat er kan en nodig is in een bepaalde werksituatie. Zij moeten dan ook de vraag kunnen beantwoorden wat ze gaan doen als in de werksituatie geheel of gedeeltelijk vanuit een andere visie wordt gewerkt (Hogeschool Rotterdam (2007) Hbo-niveau in de Pabo)

Aan het begin van de afstudeerfase is het reflectievermogen van studenten al meer ontwikkeld. Zij kunnen nu reflecteren op een hoger niveau en zitten in een hoger niveau van ontwikkeling en betrokkenheid. Het reflectieniveau zal meer contextgericht en uiteindelijk visiegericht zijn.

De vragen die de student zichzelf stelt, passen bij de fase van ontwikkeling en betrokkenheid en zijn nu meer gericht de (school)organisatie en uiteindelijk op integratie van alle fasen. Dit zal vooral tijdens de afstudeerstage bereikt kunnen worden.

Bijlage 10: STARR

Ieder semester schrijft de student een nieuwe STARR. Voor het go-gesprek is de eerste versie van je STARR geschreven en in het dossier geplaatst. Voor het eindgesprek is de STARR a.d.h.v. feedback van de IO en SO verbeterd en de verbeterde versie in het dossier gezet.

Met behulp van een STARR beschrijft de student op een systematische manier een complexe onderwijssituatie en reflecteert hierop. De complexe onderwijssituatie wordt van te voren bedacht. Het is dus een situatie die de student vooraf plant op basis van wat er van hem als leerkracht wordt verwacht. Het doel van de STARR is het zichtbaar maken en het aantonen van bekwaamheidsniveau. Het schrijven van de STARR zorgt ervoor dat:

- De student bewust wordt van de betekenisvolle en complexe onderwijssituaties waarin hij zich beweegt,
- dat hij in die situaties verschillende taken en bekwaamheden nodig heeft en inzet,
- dat hij de situatie ontrafelt in verschillende taken en bekwaamheden en daar verbanden tussen legt.
- Zich ervan bewust wordt dat hij zijn handelswijze onderbouwt,
- Zich ervan bewust wordt dat zijn handelswijze effect heeft op leerlingen (en andere betrokkenen),
- Hij leert te reflecteren.

De letters STARR staan voor: Situatie, Taak, Actie, Resultaat, Reflectie. In onderstaand schema staan de onderdelen van de STARR uitgewerkt en voorzien van hulpvragen. De vragen zijn niet leidend in het schrijven van de STARR.

Onderdeel	Aanwijzingen	Vragen
Situatie	Geef een korte beschrijving van een concrete situatie die je tijdens jouw stage hebt meegemaakt. Dit kan een situatie tijdens een les zijn, maar ook tijdens een pauze, studiedag, oudergesprek enz. Het gaat hier om één situatie en niet om een reeks gebeurtenissen. Voeg hier (indien van toepassing) bewijzen toe.	Wat was de situatie? Wat gebeurde er? Wat was de aanleiding? Wie waren er bij betrokken? Waar speelde het zich af? Wanneer?
Taak	Geef een korte beschrijving van jouw taak. Benader je taak vanuit de bekwaamheidseisen. Voeg hier (indien van toepassing) bewijzen toe.	Wat was je taak? Wat was je rol? Wat werd van je verwacht?

		Wat verwachtte je van jezelf in deze situatie? Wat vond je dat moest gebeuren?
Actie	Beschrijf hoe je gehandeld hebt naar aanleiding van de situatie. Hier kun je ook achtergronden beschrijven die nodig zijn om je handelen te verklaren, of acties uit het verleden. Je kunt hierbij denken aan eerdere situaties, informatie over een kind of een groepsproces, maar ook aan theoretische achtergronden. Voeg hier (indien van toepassing) bewijzen toe. Geef hier (indien van toepassing) duidelijk aan welke bekwaamheidseisen je bewijst en onderbouw dit.	Wat hoorde/zei/deed/voelde je? Hoe pakte je het aan? Wat waren je overwegingen om zo te handelen? Hoe werd op jou gereageerd? Wat zei/dacht/voelde men volgens jou? Wat hoorde/zei/deed/voelde je toen? Enz.
Resultaat	Beschrijf het resultaat van je actie. Voeg hier (indien van toepassing) bewijzen toe. Geef hier (indien van toepassing) duidelijk aan welke bekwaamheidseisen je bewijst en onderbouw dit.	Hoe liep het af? Hoe reageerden anderen op het resultaat? Wat was het effect, het resultaat van de actie?
Reflectie	Kijk terug op je eigen handelen. Reflecteer hierbij minimaal op het niveau wat het bekwaamheidseisen van je vragen (zie bijlage 9 voor uitleg reflectie niveaus). Voeg hier (indien van toepassing) bewijzen toe. Geef hier (indien van toepassing) duidelijk aan welke deelcompetenties je bewijst en onderbouw dit.	Hoe vond je dat je het deed? Was je tevreden met de resultaten? Wat is de essentie van wat je geleerd hebt? Wat zou je de volgende keer eventueel anders doen? Wat heb je daar dan voor nodig? Vanuit welke visie heb je gewerkt/ zou je willen werken? In hoeverre heb je je visie bijgesteld als de situatie zich ervoor leende en waarom? Welke onderwijstheorieën en opvattingen heb je? Kun je met wat je hiervan hebt geleerd ook iets in andere situaties?

Opbouw in complexiteit van onderwijssituatie

De complexiteit van de onderwijssituaties die onder de loep worden genomen in de STARR wordt groter en het bekwaamheidsniveau wordt hoger naarmate de student zich ontwikkelt in de opleiding. Een situatie die centraal staat in een STARR aan het einde van niveau 2 is kleiner en wordt in een beperkter perspectief behandeld dan de situatie die centraal staat bij niveau 4. Het vereiste bekwaamheidsniveau is leidend. Voor handvatten hierbij, zie niveaubeschrijving, H3. Voorbeelden van geschikte situaties:

- Niveau 2: Het voorbereiden, uitvoeren en evalueren van een les op groepsniveau waarbij rekening wordt gehouden met niveaugroepen / adaptief onderwijs/ talentontwikkeling;
- Niveau 2: Het voorbereiden, uitvoeren en evalueren van een les waarbij vakintegratie plaatsvindt (omgevingsonderwijs, verhalend ontwerpen, onderzoeken en ontwerpnd leren);

- Niveau 2: Het voorbereiden van een dagdeel onderwijs waarbij aandacht is voor groepsprocessen, sociale veiligheid, burgerschapsvorming.
- Niveau 3: Het voorbereiden, uitvoeren en evalueren van onderwijs waarbij (planmatig) rekening wordt gehouden met individuele onderwijsbehoeften (zowel cognitief als gedrag)
- Niveau 3: Het positief bijdragen aan het groepsproces en een sociaal veilig klimaat waarbij de leerlingen worden gezien vanuit hun individuele onderwijsbehoeften, maar ook als onderdeel van de groep.
- Niveau 3: Het voorbereiden, uitvoeren en evalueren van een dag onderwijs, waarbij aandacht is voor individuele onderwijsbehoeften.

Opbouw in onderbouwing, reflectieniveau en bewijsvoering

Omdat het schrijven van een STARR ook een complexe schrijfoopdracht blijkt, is het noodzakelijk het proces te begeleiden en een opbouw aan te brengen in het niveau van onderbouwing, reflectie en aantal bewijsstukken.

Het schrijven van de STARR wordt in jaar 2 VT en FDT aangeleerd door de PI-begeleider op de pabo. De begeleiding is gericht op de vorm, het kiezen en beschrijven van een specifieke situatie, het ontrafelen van de situatie in verschillende taken, het koppelen van de bekwaamheden aan de situatie, het onderbouwen van de handelwijze, en het kiezen van bewijsstukken.

Daarnaast is er een niveau-opbouw in STARRs zichtbaar met betrekking tot theoretische onderbouwing, het aantal bewijsstukken, visie en het reflectieniveau. *Deze niveau-opbouw is nadrukkelijk niet bedoeld om STARRs af te keuren maar bedoeld als ondersteuning voor de begeleiding. Omdat het schrijven van een STARR moeilijk is, 'doseren' we op deze manier.*

Niveau 2

Studenten weten: - Wat is een STARR? - Waartoe dient een STARR? - Wat is de structuur van de STARR? Studenten kunnen: - De vijf onderdelen van een STARR beschrijven. - Een onderwijssituatie kiezen en beschrijven waarin bekwaamheden op niveau 2 centraal staan. - Minimaal één bron verwerken ter onderbouwing van de handelwijze. - Minimaal één direct bewijsstuk voor een aangetoonde bekwaamheid of -eis bijvoegen. - Reflecteren op niveau 2.	Rol PI – begeleider: - Uitleg geven over de STARR (doel benoemen, opbouw bespreken) - Voorbeelden laten zien en bespreken - Peerfeedback organiseren - Plenair feedback geven Rol IO: Individuele begeleiding: feedback en feed forward geven op de vijf onderdelen en de relatie daartussen, de bewijsstukken, de theoretische onderbouwing, taal en bronvermelding. De intensiteit van de begeleiding is afhankelijk van het niveau van de student; Proces: IO stemt zelf af met studenten wanneer en hoe vaak hij de STARR wil zien om het mee te kunnen nemen in het GO/NO-GO moment.
Niveau 3	
Studenten kunnen: - De vijf onderdelen van een STARR beschrijven. - Een onderwijssituatie kiezen en beschrijven waarin bekwaamheden op niveau 3 centraal staan. - Meerdere bronnen verwerken ter onderbouwing van de handelwijze. - Minimaal twee directe bewijsstukken bijvoegen. - Een eigen visie beschrijven. - Reflecteren op niveau 3.	Rol PI – begeleider: - Uitleg geven over de STARR (doel benoemen, opbouw bespreken) - Voorbeelden laten zien en bespreken - Peerfeedback organiseren - Plenair feedback geven Rol IO: Individuele begeleiding: feedback en feed forward geven op de vijf onderdelen en de relatie daartussen, de bewijsstukken, de theoretische onderbouwing, taal en bronvermelding. De intensiteit van de begeleiding is afhankelijk van het niveau van de student; Proces: IO stemt zelf af met studenten wanneer en hoe vaak hij de STARR wil zien om het mee te kunnen nemen in het GO/NO-GO moment.
Niveau 4	
Studenten kunnen: - De vijf onderdelen van een STARR beschrijven.	Rol PI – begeleider:

- Een onderwijssituatie kiezen en beschrijven waarin bekwaamheden op niveau 4 centraal staan. - Reflecteren op niveau 4/5. - Eigen visie relateren aan de context en de visie van de basisschool. - Meerdere bronnen verwerken ter onderbouwing van de handelwijze <i>en visie</i>. - Zoveel bewijsstukken bijvoegen als nodig zijn om de betrokken bekwaamheden of –eisen aan te tonen.	- Uitleg geven over de STARR (doel benoemen, opbouw bespreken) - Voorbeelden laten zien en bespreken - Peerfeedback organiseren - Plenair feedback geven Rol IO: Individuele begeleiding: feedback en feed forward geven op de vijf onderdelen en de relatie daartussen, de bewijsstukken, de theoretische onderbouwing, taal en bronvermelding. De intensiteit van de begeleiding is afhankelijk van het niveau van de student; Proces: IO stemt zelf af met studenten wanneer en hoe vaak hij de STARR wil zien om het mee te kunnen nemen in het GO/NO-GO moment.
--	---

Eisen aan de STARR beschrijving

De student legt uit en onderbouwt welke bekwaamheidseisen aangetoond worden. Hierbij laat hij duidelijk zien met welk concreet gedrag hij een bekwaamheidseis aantoonst.

De STARR is voorzien van bewijzen behorend bij het verhaal van de starr. Hierbij valt te denken aan een handelingsplan, foto's van een les, een organogram, feedback van de coach, mailcontact met ouders, een lesvoorbereiding, leerlingenwerk enz. (bijlage 11). De bewijzen voldoen aan de volgende eisen: authentiek, actueel, relevant, gekaderd en gevarieerd (zie uitleg op volgende pagina).

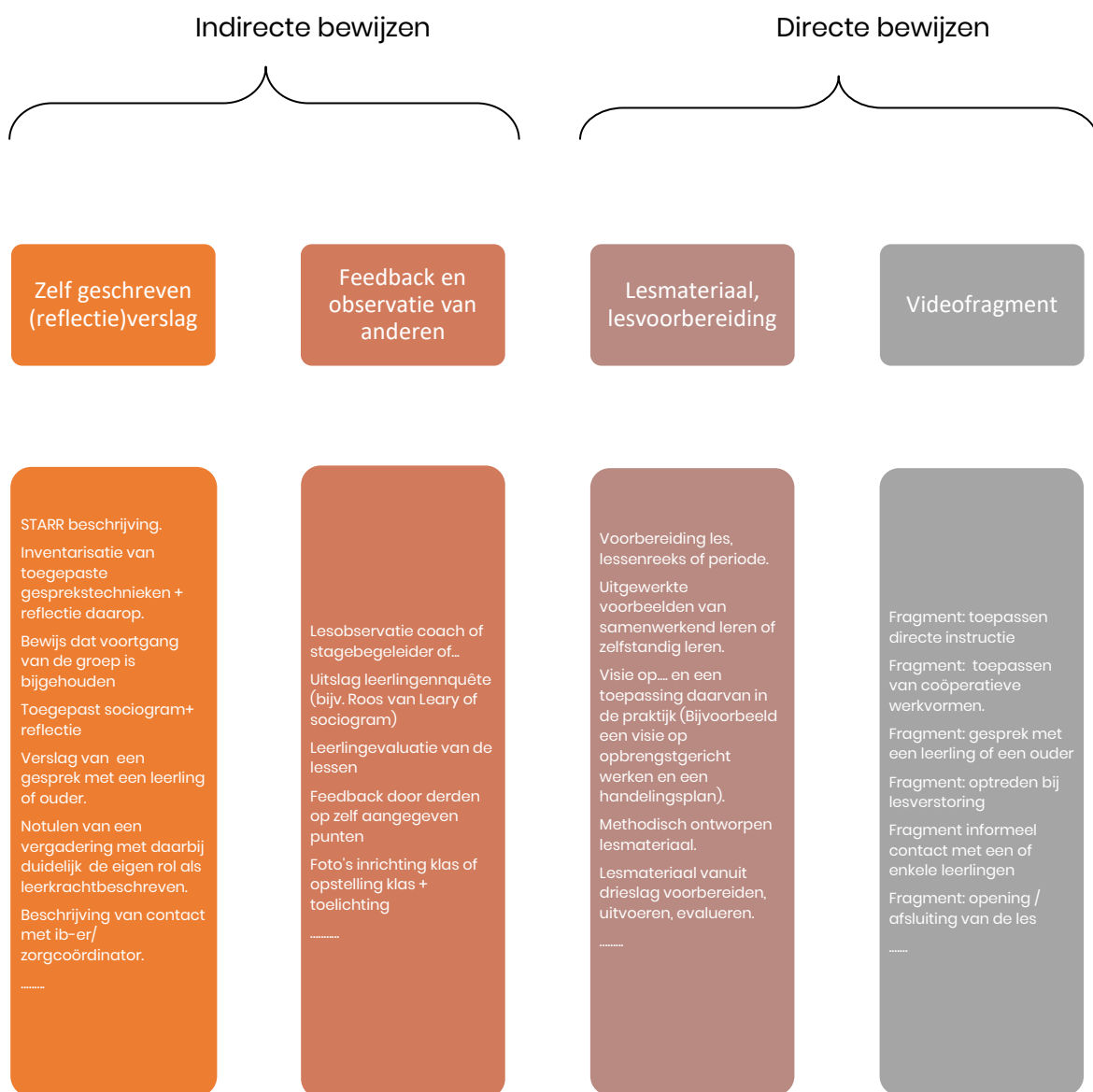
Er is in de STARR volgens de richtlijnen van de APA verwezen naar de gebruikte literatuur. De STARR beschrijving moeten ondersteund worden door bewijzen. Deze bewijzen moeten voldoen aan de volgende criteria:

Authentiek	Producten moeten van jezelf zijn. Gaat het om een groepsproduct, geef dan aan wat jouw bijdrage is geweest en waarom dit dus als bewijs voor jouw competentiebeheersing wordt opgevoerd. Gaat het om een beschrijvend bewijs dan moet het gaan over eigen ervaringen.
Actueel	Alleen bewijzen vanuit de lopende stage mogen worden opgenomen.
Relevant	Ze vormen een duidelijk bewijs voor de aangegeven bekwaamheidseis. Je geeft dus altijd aan welke bekwaamheidseis je met het bewijs aantoonst.
Gekaderd	Je plaatst een bewijs altijd in een context. Dat wil zeggen dat je het bewijs plaatst in de situatie waarin je het hebt toegepast/gebruikt, hoe je het hebt toegepast/gebruikt en je beschrijft wat je ervan geleerd hebt.
Gevarieerd	Je levert verschillende soorten bewijzen. Zorg voor variatie.

Aan jou de taak om je STARR-beschrijving te ondersteunen met geschikte bewijzen. Er zijn directe en indirecte bewijzen. Een direct bewijs gaat over gedrag dat direct waarneembaar is of een product dat je zelf gemaakt hebt. Je schrijft niet over jouw competentie, maar laat het zien. Een videofragment van je optreden als leerkracht is een direct bewijs. Een indirect bewijs is een beschrijving van jouw functioneren, geschreven door jou of door leerlingen of een begeleider. Het is de kunst om een indirect bewijs aannemelijk te maken. Dit doe je door het bewijs in ieder geval van een heldere toelichting te voorzien in de STARR-beschrijving. Een indirect bewijs wordt ook aannemelijker als het geschreven is in de ik-vorm, en als concrete ervaringen worden beschreven. Een voorbeeld van een indirect bewijs is een zelfgeschreven reflectieverslag. Let erop dat je niet alleen zelfgeschreven bewijzen opneemt, maar ook bewijzen die door belangrijke betrokkenen zijn geschreven. Zo laat je zien dat jij niet alleen vindt dat je bekwaam bent, maar de leerlingen of werkplekbegeleider of instituutsopleider ook. In bijlage 11 een zeker niet uitputtend overzicht van bewijzen waar je aan kunt denken.

Bijlage 11: Bewijzen

Bijlage 12: Overzicht van beoordelingsmomenten

Praktijklijn pabo HR Voltijd			
Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Jaar 4
Semester 1	Semester 3	Semester 5	Semester 7
GO/NO GO-moment <i>(periode november/december)</i> Instrumenten: - Beoordelingsformulier - Stagedossier Eindgesprek <i>(periode januari)</i> Instrumenten: - Beoordelingsformulier - Stagedossier - Presentatie	GO/NO GO-moment <i>(periode november/december)</i> Instrumenten: - Beoordelingsformulier - Stagedossier Eindgesprek <i>(periode januari)</i> Instrumenten: - Beoordelingsformulier - Stagedossier - Presentatie	GO/NO GO-moment <i>(periode oktober/november/december)</i> Instrumenten: - Beoordelingsformulier - Stagedossier - STARR Eindgesprek <i>(periode januari)</i> Instrumenten: - Beoordelingsformulier - Stagedossier - De eerder gemaakte STARR - Presentatie	Afstudeerfase, zie handleiding Afstudeerprogramma
Semester 2	Semester 4	Semester 6	
GO/NO GO-moment <i>(periode april/mei)</i> Instrumenten: - Beoordelingsformulier	GO/NO GO-moment <i>(periode april/mei)</i> Instrumenten: - Beoordelingsformulier	GO/NO GO-moment <i>(periode april/mei)</i> Instrumenten: - Beoordelingsformulier	Afstudeerfase, zie handleiding Afstudeerprogramma

- Stagedossier Eindgesprek <i>(periode juli)</i> Instrumenten: - Beoordelingsformulier - Stagedossier - Presentatie	- Stagedossier - STARR Eindgesprek <i>(periode juli)</i> Instrumenten: - Beoordelingsformulier - Stagedossier - De eerder gemaakte STARR	- Stagedossier - STARR Eindgesprek <i>(periode juli)</i> Instrumenten: - Beoordelingsformulier - Stagedossier - De eerder gemaakte STARR - Presentatie	
--	---	---	--

Praktijklijn pabo HR Flexibele Deeltijd			
Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Jaar 4
	Semester 3	Semester 5	Semester 7 / 8
Jaar 1 van de flexibele deeltijd volgt het nieuwe stagemodel en heeft een eigen praktijkhandleiding.	GO/NO GO-moment <i>(periode november/december)</i> Instrumenten - Beoordelingsformulier - Stagedossier Eindgesprek <i>(periode januari)</i> Instrumenten: - Beoordelingsformulier - Stagedossier - Presentatie	GO/NO GO-moment <i>(periode november/december)</i> Instrumenten - Beoordelingsformulier - Stagedossier - STARR Eindgesprek <i>(periode januari)</i> Instrumenten: - Beoordelingsformulier - Stagedossier - De eerder gemaakte STARR	Afstudeerfase, zie handleiding Afstudeerprogramma
	Semester 4	Semester 6	
	GO/NO GO-moment <i>(periode april/mei)</i> Instrumenten: - Beoordelingsformulier - Stagedossier - STARR Eindgesprek <i>(periode juli)</i>	GO/NO GO-moment <i>(periode april/mei)</i> Instrumenten: - Beoordelingsformulier - Stagedossier - STARR Eindgesprek <i>(periode juli)</i>	

	Instrumenten: - Beoordelingsformulier - Stagedossier - De eerder gemaakte STARR - Presentatie	Instrumenten: - Beoordelingsformulier - Stagedossier - De eerder gemaakte STARR - Presentatie	
--	--	--	--

**HOGESCHOOL
ROTTERDAM**

Instituut voor Lerarenopleidingen